

Developing a Psycho-educational Package of Marital Skills Based on an Eclectic Approach and Determining Its Effectiveness on Improving Marital Controlling and Communication Patterns in Conflicting Couples

Rahim Rabet

PhD Student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Ali Rezaeisharif *

Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational Science and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Hossein Qamari Kivi

Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Extended Abstract:

1. Introduction

Marriage is a fundamental institution that shapes societies and individuals (Harsono et al., 2024). A harmonious family is one in which there is intimacy between couples with effective communication patterns and minimum conflict (Musthof & Lutfia, 2024). However, recently, worrying trends have been reported in the field of marriage and the tendency to divorce; the divorce rate is increasing in most countries (Aami BandehGharai, 2023; Sbara & Coan, 2017), which has also affected Iranian society in this regard (Khani, 2023; Jafari et al., 2021). Iran ranks fourth in the world in terms of divorce (Sarfarazi & Sadattabatabayi, 2023); therefore, interventions and training programs for couples in the field of marital skills seem necessary. Research has identified several problems for conflicting spouses, including controlling behaviors and deficits in communication patterns in couples (Salimi et al., 2024). Marital control is a variety of non-physical abusive behaviors used to control a partner (Lohmann et al., 2024). Given that controlling spouses lack effective communication skills, lack empathy skills, and have unconstructive communications (Xyrakis et al., 2024; Modirzare et al., 2021), this characteristic of spouses is linked to another variable called communication patterns. Communication patterns are the ways in which

* Corresponding Author: rezaeisharif@uma.ac.ir

How to Cite: Rabet, R., Rezaeisharif, A., Qamari kivi, H. (2026). Developing a Psycho-educational Package of Marital Skills Based on an Eclectic Approach and Determining Its Effectiveness on Improving Marital Controlling and Communication Patterns in Conflicting Couples, *Journal of Counseling and Psychotherapy Culture*, 17(65), 163-200. DOI: 10.22054/qccpc.2025.85784.3452

information, thoughts, and feelings are transmitted to and ultimately returned to both parties in a relationship (Zhang et al., 2024).

Experts attribute this critical situation partly to factors such as the lack of couples equipped with marital skills (Modirzare et al., 2021; Xyrakis et al., 2024). When such skills are taught to couples, it is referred to as marital enrichment programs. Research suggests that combining therapeutic approaches (i.e., eclecticism) is more effective (Wedding & Corsini, 2019).

By developing a marital skills enrichment package based on eclecticism, the present study presents various skills and interventions for conflicting couples. On the other hand, it aims to answer the question of whether the developed package is effective in improving marital control and communication patterns of conflicting spouses.

2. Literature Review

Controlling behavior was introduced in 2005 by Graham-Kevan and Archer (Başkan & Alkan, 2023). Concrete examples include one spouse trying to prevent the partner from meeting friends, restricting travel to and from the parents' house, insisting on knowing where his or her partner is at all times, determining what type of clothing his or her wife should wear, asking his or her permission before doing anything, being extremely pessimistic about his or her partner's infidelity (Aizpuru et al., 2021). A spouse's interference in their partner's use of cyberspace and social networks, and constant checking of text messages, contacts, and conversations on their mobile phone are also considered new indicators of marital controlling (Belotti et al., 2022).

A variety of communication patterns are displayed by spouses, ranging from constructive dialogue to uncompromising behavior (Omoboye et al., 2024). Spouses' awareness of different types of communication patterns can help them improve their married life and reduce marital tensions and conflicts (Wang, 2021). Theorists in the field of marital communication have identified many communication patterns, among which Christensen and Schenk (1991; as cited by Abdi Zarin & Sanei Taheri, 2010) divided communication patterns into three categories: 1. mutual constructive pattern, 2. mutual avoidance pattern, and 3. demand-withdraw pattern. Constructive and effective communication patterns are so important that some researchers believe that the ability of spouses to communicate effectively plays a vital role in marital adjustment and reducing marital conflicts (Krok et al., 2023).

3. Methodology

The present study was a developmental research in terms of objective and a mixed-methods study in terms of data collection method. In the qualitative part, the Delphi method was used for validation. The research design in the quantitative part is a quasi-experimental design with a pre-test–post-test design with a control group and a two-month follow-up phase. The statistical population of the Delphi section included all Iranian specialists in the fields of marriage, family, and couple counseling. Among

them, 30 individuals were selected through purposive sampling method to be part of the Delphi expert panel. In the quantitative section, all couples referred to counseling centers in Zanzibar comprised the statistical population of the present study, from which 50 couples, whose scores on the Graham-Kevan and Archer Controlling Behaviors Questionnaire (2005) and the Christensen and Salavi Communication Patterns Questionnaire (1984) were high, were selected through convenience sampling. They were randomly assigned to the experimental and control groups (25 couples in each group). The experimental group received training based on the developed protocol for eight two-hour sessions, while the control group received no training. After completing the training sessions, both groups were evaluated by a posttest. The experimental group was re-evaluated after a two-month follow-up period. Data were analyzed using Kendall's coefficient of agreement (W), univariate analysis of covariance, and the Bonferroni post hoc test in SPSS.

4. Results

In this qualitative research (Delphi method), the number of participants in the expert panel was 30; this panel reached a strong consensus in the fourth round. (see Table 1). The Delphi method used in this research consisted of four rounds. In the first round, based on the developed package, expert panel members extracted indicators. After collecting, organizing, classifying, analyzing, and reviewing the opinions, 36 indicators were finally developed.

Table 1. Comparison of Central Tendencies and Kendall's Correlation Coefficient (W) in Three Delphi Stages

Round	Mod	Median	Mean	Standard Deviation	Kendall Value (W)	Significance Level
2nd	3	3	3.44	.77	.496	.000
3rd	4	4	4.09	.57	.856	.000
4th	6	5	4.74	.43	.894	.000

Descriptive indicators of marital control and communication patterns are included in Table 2.

Table 2. Descriptive Indicators of the Marital Control Variable and Communication Patterns

Variable	Experimental Group						Control Group					
	Pretest		Posttest		Follow- up		Pretest		Posttest		Follow- up	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Marital Controlling	93.20	4.76	22.48	5.49	21.64	4.87	97.56	4.10	98.56	3.49	101.48	3.58
mutual Constructive pattern	-25.36	4.36	17.96	2.24	17.08	1.36	-25.32	3.24	-24.52	3.29	-24.04	2.89
mutual	23.48	2.06	8.52	1.96	8.48	1.61	24.84	1.14	23.96	1.40	23.56	1.39

Variable	Experimental Group						Control Group					
	Pretest		Posttest		Follow- up		Pretest		Posttest		Follow- up	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
avoidance pattern												
demand-withdraw pattern	32.56	3.55	8.56	1.53	8.24	1.36	31.52	2.74	30.76	2.47	30.60	2.27

Table 2 shows the descriptive indicators for the two groups across the three stages. As shown, the mean scores for marital controlling decreased sharply for the experimental group after the intervention and were maintained at follow-up, while the control group's scores remained high or increased slightly. Similarly, the communication pattern scores improved for the experimental group and were sustained at follow-up.

Regarding the variable of communication patterns, it can be said that the mutual constructive communication pattern in the experimental group improved compared to the control group and remained stable during the two-month follow-up. The experimental group's mutual avoidance communication pattern decreased and remained stable after two months. Finally, regarding the demand-withdraw pattern, it is important to note that the average scores of both groups were high when participating in training sessions, and this communication pattern also decreased after applying the experimental variable in the experimental group and remained stable after two months; while there was no decrease for the control group.

The results of the analysis of covariance showed that, after controlling for the pretest effect, there was a significant difference between the couples in the experimental and control groups in terms of marital control ($p < 0.05$, $F = 2977.440$), mutual constructive pattern ($p < 0.05$, $F = 74.851$), mutual avoidance pattern ($p < 0.05$, $F = 11.167$), and demand-withdraw pattern ($p < 0.05$, $F = 1545.799$). These results indicate that the developed training package has been able to improve the marital controlling of couples in the experimental group, increase their mutually constructive communication pattern, and reduce their mutual avoidance and demand-withdraw communication patterns.

5. Conclusion

The present study aimed to develop and validate a marital skills package based on an eclectic approach to reduce marital controlling behaviors and improve communication patterns for couples experiencing conflict. The results of the qualitative study indicated that the present educational package possesses good content validity, and the expert panel reached a strong level of agreement in this regard. This finding is consistent with the findings of studies that have shown that enrichment and treatment packages based on an eclectic approach have high validity and effectiveness (Amirbeik et al., 2021;

Beyrami & Azhideh, 2025; Jalalvand et al., 2023; Kavehei Sedeh et al., 2022; Mehrjou & Fatehizadeh, 2023; Mostajeran et al., 2021; Namdarppour et al., 2023; Pirsaghi, 2024; Tashakori & Sedrpoushan, 2023).

In the quantitative part, the effectiveness of the package developed as a nine-session training on marital control and communication patterns was examined. The data analysis showed that the marital skills package based on eclecticism could reduce the level of marital control of conflicting couples in the experimental group compared to the control group; it transformed their unconstructive communication patterns into constructive communication patterns. The findings of this study are consistent with those of studies that have examined the approaches of strategic model, intergenerational theory, structural family therapy, schema therapy, McMaster Family Function Model, Gottman Couple Therapy and Satir Approach on improving marital control and communication patterns of conflicting spouses and have been confirmed (Modirzare et al., 2021; Aalami et al., 2019; Asghari Ganji & Tabaripour, 2023; Deylami et al., 2021; Genç, 2021; Omid et al., 2022; Rahespar et al., 2022; Salehi et al., 2024; Saniei, 2021; Kiadarbandsari et al., 2022).

Acknowledgments

The researchers would like to appreciate all participants for participating in the study.

Keywords: Eclecticism, Communication Patterns, Delphi Method, Marital Controlling, Marital Skills, Validation of Psycho-Educational Package.

تدوین بسته روانی آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای التقاط‌نگری و تعیین اثربخشی آن بر بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی زوج‌های متعارض

دانشجوی دکتری رشته مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق

اردبیلی، اردبیل، ایران

رحیم رابط

استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

علی رضایی شریف *

استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

حسین قمری کیوی

چکیده

هدف پژوهش حاضر تدوین و اعتباریابی بسته روانی- آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای التقاط‌نگری به منظور بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی همسران متعارض بود. روش تحقیق آن از نوع آمیخته بود که بخش کیفی به روش دلفی و بخش کمی آن یک مطالعه نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون همراه با گروه کنترل و مرحله پیگیری دوماهه بود. جامعه پژوهش در بخش کیفی کلیه متخصصان خبره در زمینه مشاوره ازدواج و خانواده بود که تعداد ۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در بخش کمی نیز کلیه زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره زنجان بود که از بین آن‌ها ۵۰ زوج که نمراتشان در پرسشنامه رفتارهای کنترل- گرایانه کوان و آرچر (۲۰۰۳) و پرسشنامه الگوهای ارتباطی کریستنسن و سالاولی (۱۹۸۴) بالا بود به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و در دو گروه ۲۵ نفره آزمایش و کنترل به صورت تصادفی جایگزین شدند. گروه آزمایش طی نه جلسه دوساعته تحت آموزش بر اساس پروتکل بسته تدوین شده قرار گرفتند؛ درحالی که گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکرد. در بخش کیفی داده‌ها با استفاده از ضریب توافق کندال (W) و در بخش کمی با آزمون تحلیل کوواریانس یک‌راهه تحلیل شدند. روایی محتوایی بسته تدوین شده مطلوب بود و پانل تخصصی در دور چهارم دلفی به توافق نهایی و قوی در مورد آن رسیدند. در بخش کمی نیز یافته‌ها حاکی از آن بود که بسته تدوین شده توانسته کنترل‌گری زناشویی زوج‌های متعارض گروه آزمایش را در مقایسه با گروه کنترل بهبود بخشد و الگوهای ارتباطی آن‌ها را اصلاح نماید ($p < 0.05$) که این تفاوت در مرحله پیگیری نیز معنی‌دار بود. نتایج حاکی از آن است که بسته تدوین شده حاضر می‌تواند در بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی همسران متعارض اثربخش واقع شود.

کلیدواژه‌ها: اعتباریابی بسته روانی- آموزشی، التقاط‌نگری، الگوهای ارتباطی، روش دلفی، کنترل‌گری زناشویی، مهارت‌های زناشویی.

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مشاوره دانشگاه محقق اردبیلی است.

* نویسنده مسئول: rezaeisharif@uma.ac.ir

مقدمه

ازدواج یکی از مراحل اساسی در رشد فردی و زندگی اجتماعی انسان‌ها بوده و مهم‌ترین واحد اجتماعی در نظر گرفته می‌شود (آنیامن و آتل^۱، ۲۰۲۰). با پیمان ازدواج ارتباطی شکل می‌گیرد که در مقایسه با دیگر ارتباط‌های انسانی، جایگاهی بی‌نظیر دارد (امینی، قربان‌شیرودی و خلعتبری، ۱۴۰۲). داشتن ازدواجی رضایت‌بخش به‌طور مداوم با سلامت جسمی بهتر، سلامت روان و رضایت کلی از زندگی مرتبط است (کیم و یونگ^۲، ۲۰۲۴). در ازدواج‌های با تعارضات پایین بین زوج‌ها فهم متقابل، تشریک‌مسابی و گشودگی حاکم است. زوجین در این قبیل خانواده‌ها توانایی حل تعارضات زناشویی را به‌شيوه‌ای کارآمد دارند و فرزندان نیز به رشد و شکوفایی خود می‌رسند و از عزت نفس و اعتمادبه‌نفس بالایی برخوردار خواهند بود (محمودالحسن و ابوذر^۳، ۲۰۲۴؛ بهارالدین و نورینه^۴، ۲۰۲۴)؛ اما روندهای نگران‌کننده‌ای در سال‌های اخیر در حوزه ازدواج، تمایل به طلاق و پیامدهای طلاق گزارش شده است؛ به‌عنوان مثال میزان طلاق برای ازدواج‌های نخست ۴۰ تا ۵۰ درصد می‌باشد (دل‌ایزولا و همکاران^۵، ۲۰۲۰؛ کوهن^۶، ۲۰۲۰) و نرخ طلاق به‌صورت گسترده در بیشتر کشورها روبه‌گسترش است (سبارا و کوآن^۷، ۲۰۱۷؛ اعمی بنده‌قزایی و همکاران، ۱۴۰۲). مردان و زنان مطلقه در مقایسه با افراد متأهل در زمینه مسائل مربوط به سلامت روان در معرض خطر بالاتری قرار دارند؛ چراکه اثرات طلاق آسیب‌زا، چندبعدی و فرانسلی است و طلاق هم برای زوجین و هم فرزندان هزینه تحمیل می‌کند (دل‌ایزولا و همکاران، ۲۰۲۰؛ سازمان بهزیستی، ۱۴۰۳). اختلال در روابط زناشویی به‌ویژه در قالب تعارضات مداوم موجب آشفتگی روانی و جسمانی در زوجین می‌شود (جمالی گله و همکاران، ۱۴۰۴) که در این راستا جامعه ایرانی نیز در دو دهه اخیر به‌رغم تمام سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی، به‌سمتی در حال حرکت است که روزبه‌روز بر تعداد افراد مطلقه افزوده می‌شود (خانی، ۱۴۰۲؛ جعفری و همکاران، ۱۴۰۰)؛ به‌گونه‌ای که بر اساس آمار طلاق، ایران در رتبه چهارم جهان قرار دارد و تقریباً از هر سه ازدواج یک ازدواج منجر به طلاق می‌شود (طباطبایی و همکاران، ۱۴۰۳)؛ لذا مداخلات و برنامه‌های آموزش زوجین در زمینه مهارت‌های زناشویی ضروری به‌نظر می‌رسد.

پژوهش‌ها و مطالعات علل مختلفی برای طلاق ذکر کرده‌اند که یکی از عمده‌ترین آن‌ها تعارضات

1 Anyamene, A & Etele, A, V

2 Kim & Jung

3 Mahmudulhassan, M., & Abuzar, M

4 Baharuddin, A. R., & Nurainiah N

5 Dell'Isola, R & et al

6 Cohen, G. J

7 Sbarra, D. A., & Coan, J. A

زناشویی^۱ است (نفیسا^۲ و همکاران، ۲۰۲۴؛ گایت و هریس^۳، ۲۰۲۴؛ گیرما شیفاف^۴، ۲۰۲۴؛ مردانی، نوایی نژاد و یوسفی، ۲۰۲۴؛ خانی، امامی پور و میرهاشمی، ۲۰۲۴). شیوع روزافزون تعارضات زناشویی در جامعه معاصر، خطر جدایی و اثرات منفی آن بر سلامت روان زوجها و کودکان آنها یکی از مسائل مهم و قابل توجه است (صالحی، آب کنار و رشیدی، ۲۰۲۴). تعارضات زناشویی به صورت تقابل آشکار بین زوجها در زمینه علائق، نظرات و چشم‌اندازهای مختلف تعریف می‌شود که منجر به اختلاف نظر و مشکلات ارتباطی می‌گردد (هنسون، کات و تونگ^۵، ۲۰۲۴). پژوهش‌ها مشکلات متعددی را برای همسران متعارض برشمرده‌اند که از جمله آنها می‌توان به رفتارهای کنترل‌گرانه و نقص در الگوهای ارتباطی در همسران اشاره کرد (سلیمی و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی از نکات مهم و بنیادی در روابط زناشویی احترام به آزادی‌های فردی زوجین است. چنانچه همسران موجب سلب این آزادی شوند هیجانات منفی‌ای مانند پریشانی، احساس گناه، ترس، وحشت و خصومت ایجاد می‌کنند که در درازمدت شاهد مشکلات اساسی در روابطشان و به تبع آن، تعارضات زناشویی، طلاق عاطفی، بی‌ثباتی ازدواج، جدایی و طلاق خواهیم بود (پوررجب و کامیابی، ۱۳۹۹). مفهوم‌سازی این مسئله، پدیده‌ای است موسوم به کنترل‌گری زناشویی^۶. رفتار کنترل‌گرانه که زیرمجموعه خشونت علیه شریک زندگی^۷ محسوب می‌شود در سال ۲۰۰۵ توسط گراهام-کوان و آرچر^۸ معرفی و به شش زیرمؤلفه تقسیم شد که عبارت‌اند از: کنترل اقتصادی، کنترل تهدیدآمیز، کنترل از طریق منزوی کردن، کنترل هیجانی، کنترل از طریق ترساندن و کنترل از طریق فرزندان (باشکان و آلکان^۹، ۲۰۲۳). کنترل‌گری زناشویی درواقع روندهای متعدد بدرفتاری غیرجسمی است که به منظور کنترل شریک زندگی به کار می‌رود (لوهمن و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۴). از نمونه‌های عینی کنترل زناشویی می‌توان به تلاش یکی از همسران برای منع کردن شریک زندگی‌اش از دیدار با دوستان خود، محدود کردن رفت و آمد او به خانه پدری‌اش، اصرار بر دانستن اینکه همسرش در تمام اوقات کجاست، عصبانی شدن در مواقعی که همسرش با فرد دیگر صحبت می‌کند، تعیین کردن نوع پوشش همسر، اجازه گرفتن همسر از او قبل از اقدام به هر کار، بدبین بودن افراطی نسبت به بی‌وفایی همسر، بی‌اعتنایی به شریک زندگی و نادیده-

1 marital conflicts

2 Nafisah, D

3 Guyette, E., & Harris, S. M

4 Girma Shifaw, Z

5 Henson, M., Kot, M., & Tung, K.K

6marital controlling

7 intimate partner violence (IPV)

8 Graham- Kevan and Archer

9 Başkan, B., & Alkan, Ö

10 Lohmann, S., & et al

گرفتن او اشاره کرد (آیزپوریا و همکاران^۱، ۲۰۲۱). مداخله همسر در استفاده شریک زندگی اش از شبکه‌های مجازی و اجتماعی، چک کردن دائمی پیامک‌ها، مخاطبین و مکالمه‌ها در تلفن همراه او نیز جزو شاخص‌های جدید کنترل‌گری زناشویی شمرده شده است (بلوتی و همکاران^۲، ۲۰۲۲).

طبق تحقیقات حدود ۵۷ درصد از زنان و ۵۰ درصد از مردان مورد خشونت علیه شریک زندگی قرار می‌گیرند که در این میان، خشونت علیه شریک زندگی از نوع روان‌شناختی، بالاترین میزان را دارد (جود و همکاران^۳، ۲۰۲۲) و گزارش پژوهش‌ها حاکی از این دارد که کنترل‌گری زناشویی در سراسر دنیا در حال افزایش است (فلتون و همکاران^۴، ۲۰۲۴). رفتار کنترل‌گرانه زوجین سلامت خانواده را به خطر می‌اندازد و با اختلالاتی نظیر افسردگی، اختلالات اضطرابی و فشار روانی پس‌آسیبی رابطه دارد (باشکان و آلکان، ۲۰۲۳). همچنین زنانی که خشونت خانگی را تجربه می‌کنند علائم پزشکی و استرس بیشتری دارند و در مقایسه با زنانی که قربانی خشونت خانگی نیستند بیشتر در معرض سوء مصرف مواد هستند (شمسایی، کریمی و اکبری، ۱۴۰۲).

باتوجه به اینکه همسران کنترل‌گر مهارت‌های ارتباطی اثربخش نداشته، از مهارت همدلی برخوردار نیستند و ارتباطات غیرسازنده دارند (زیراکیس و همکاران^۵، ۲۰۲۴؛ مدیرزارع و همکاران، ۱۴۰۰)، این ویژگی همسران با متغیر دیگری به نام الگوهای ارتباطی^۶ پیوند می‌خورد. الگوهای ارتباطی عبارت است از شیوه‌ای که اطلاعات، افکار و احساسات به طرفین رابطه منتقل می‌شود و در نهایت به هر دو طرف رابطه برگشت داده می‌شود (ژانگ، لویز و یان^۷، ۲۰۲۴). الگوهای ارتباطی سالم می‌تواند منجر به سازگاری، درک متقابل و همدلی بین همسران شود؛ درحالی‌که الگوهای ارتباطی ناسالم درک متقابل، حمایت همسر و سازگاری زناشویی را کاهش می‌دهد (سلیمی و همکاران، ۲۰۲۴).

الگوهای ارتباطی متنوعی توسط همسران بروز داده می‌شود که از گفتگوی سازنده تا رفتارهای سازش‌نیافته در نوسان است (اوموبویه و همکاران، ۲۰۲۴). آگاهی همسران از انواع مختلف الگوهای ارتباطی، می‌تواند در خشنودسازی زندگی زناشویی و کاهش تنش‌ها و تعارضات زناشویی به آن‌ها کمک کند (وانگ^۸، ۲۰۲۱). نظریه پردازان حوزه ارتباط زناشویی، الگوهای ارتباطی زیادی را شناسایی کرده‌اند که دراین‌بین کریستنسن و

1 Aizpurua, E., & et al

2 Belotti, F., & et al

3 Jud, A., & et al

4 Felton, L. M., & et al

5 Xyrakis, N., & et al

6 communication patterns

7 Zhang, Q., Lopez, E.R., & Yan, Y

8 Wang, H

شنک^۱ (۱۹۹۱؛ به نقل از عبدی‌زرین و صانعی‌طاهری، ۱۳۹۹) الگوی ارتباطی بین زوجها را به سه دسته تقسیم کرده‌اند که عبارت‌اند از: الف. الگوی ارتباطی سازنده متقابل^۲ که طی آن هر کدام از زوجها سعی می‌کنند در مورد مشکل ارتباطی خود بحث و گفت‌وگو کنند، احساساتشان را نسبت به هم ابراز نمایند و برای مشکل ارتباطی پیشنهاد راه‌حل و مذاکره بدهند. ب. الگوی ارتباطی اجتناب متقابل^۳؛ در این الگوی ارتباطی، زوجها هر دو سعی می‌کنند از بحث کردن درباره مشکل دوری کنند. ج. الگوی ارتباطی توقع/کناره‌گیر^۴ که در طی آن یکی از زوجها سعی می‌کند به وسیله انتقاد کردن، غر زدن یا پیشنهاد تغییر دادن، دیگری را وارد بحث درباره مشکل نماید؛ درحالی که دیگری سعی می‌کند بحث را تمام کند. الگوهای ارتباطی سازنده و اثربخش تا آن اندازه مهم است که به اعتقاد بعضی از پژوهشگران توانایی همسران در برقراری ارتباط اثربخش نقش بسیار حیاتی در سازگاری زناشویی و کاهش تعارضات زناشویی آنها دارد (کراک، تلکا و مورون^۵، ۲۰۲۳).

کارشناسان برای این وضعیت بحرانی علل مختلفی ذکر کرده‌اند که یکی از مهم‌ترین این دلایل مجهز نبودن زوجها به مهارت‌های زناشویی^۶ است (زیراکیس و همکاران، ۲۰۲۴؛ مدیرزارع و همکاران، ۱۴۰۰). مهارت‌های زناشویی به مجموعه‌ای از توانمندی‌های ضروری یک زندگی زناشویی سالم و رضایت‌بخش گفته می‌شود که در صورت یادگیری و به کار بستن آن از سوی همسران کیفیت زندگی متأهلی ارتقا یافته، سازگاری همسران با یکدیگر افزایش پیدا کرده و از تعارضات زناشویی و جدایی و میل به طلاق در آنها کاسته می‌شود (آذرینیک و همکاران، ۱۴۰۰).

زمانی که این قبیل مهارت‌ها به زوجین آموزش داده می‌شود از آن به برنامه‌های روانی-آموزشی^۷ یاد می‌شود. این برنامه‌ها از جمله رویکردهای مهارت‌آموزی و توانمندسازی هستند که به دنبال بهبود رابطه از طریق ایجاد اهداف برای ازدواج بوده، مهارت‌های ارتباطی، مدیریت تعارض و حل مسئله، مهارت‌های مقابله‌ای و همدلی و صمیمیت را در زوجین بهبود بخشیده و از این طریق سبب افزایش رضایت‌مندی و کاهش آشفتگی‌ها و تعارضات زناشویی می‌شوند (مورگادو و همکاران^۸، ۲۰۲۲). باتوجه به اینکه امروزه به‌جای نگاه صرف درمانی، تمرکز روی حرکت به سوی رویکردهای پیشگیرانه و توانمندسازی زوجین می‌شود؛ لذا برنامه‌های روانی-آموزشی اهمیت پیدا کرده و مداخلات و برنامه‌های آموزش زوجین در زمینه مهارت‌های زناشویی

1 Christensen & Shenk

2 mutual Constructive pattern

3 mutual avoidance pattern

4 demand-withdraw pattern

5 Krok, D., Telka, E., & Moroń, M

6 marital skills

7 psychoeducational programs

8 Morgado, T., & et al

ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش‌هایی هم که در مورد اثربخشی این قبیل برنامه‌ها انجام شده‌اند، نشان داده‌اند که برون‌داد این برنامه‌ها به‌ویژه وقتی طراحی آن‌ها خوب باشد تأثیر مثبت خواهند داشت (ساتکین و همکاران، ۲۰۲۴).

در حال حاضر برنامه‌های متعدد روانی-آموزشی و غنی‌سازی زندگی زناشویی برگرفته از رویکردهای مختلف در حال اجرا می‌باشد که هر کدام از آن‌ها بر اساس نظریات و مدل‌های مختلف حوزه مشاوره خانواده، خانواده‌درمانی و زوج‌درمانی قرار دارند (رابط و قمری کیوی، ۱۴۰۲)؛ اما باید توجه داشت که اگر در این قبیل مداخلات فقط با یک رویکرد خاص به درمان و آموزش پرداخته شود، در عمل گاهی در پاسخ به برخی نیازهای افراد مشکلی حل نخواهد شد که در این مواقع، متخصصان به تلفیق رویکردها روی می‌آورند (مهرجوی و فاتحی‌زاده، ۱۴۰۲)؛ لذا با همین استدلال قابل ذکر است که مزیت بسته تدوین‌شده حاضر در مقایسه با بسته‌های آموزشی و مداخله‌ای موجود که صرفاً روی یک رویکرد یا نظریه متمرکز شده‌اند، چندجانبه‌گرایی آن است که جنبه‌های مرتبط و اثربخش رویکردها را جدا کرده و به شکل معنادار با یکدیگر مرتبط نموده تا در تعارضات زناشویی همسران مداخله‌ای اثربخش داشته باشد. خلأیی که بسته تدوین‌شده حاضر می‌تواند پر کند، مرتفع نمودن تک‌بعدی‌نگری مداخلات موجود است؛ چراکه بیشتر مداخلات و آموزش‌های پیشین و موجود به‌صورت تک‌رویکردی هستند.

امروزه تمایل به استفاده از رویکردهای تلفیقی بیشتر شده و روزه‌روز به آمار متخصصانی که به استفاده از این رویکرد تمایل پیدا می‌کنند افزوده می‌شود؛ به گونه‌ای که طبق گزارش پژوهش‌ها در حال حاضر فقط ۱۵ درصد از متخصصان از رویکردهای منفرد^۱ استفاده می‌کنند (کار و وانی^۲، ۲۰۲۲). اصطلاحی که برای این رویکردهای تلفیق به کار می‌رود التقاط‌نگری است. رویکرد التقاط‌نگری از دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۷۰ شکل گرفته و تکامل پیدا کرده است (واسیل^۳، ۲۰۲۱). این رویکرد، رویکردهای آموزشی و درمانی مختلف را به‌منظور طراحی یک بسته روانی-آموزشی اثربخش و کارآمد ترکیب می‌کند (نوردین و همکاران^۴، ۲۰۲۱) و با انعطاف‌پذیری، دانش گسترده و عمیقی که دارد به متخصصان امکان می‌دهد به‌طور مؤثر نیازهای مراجعان و فراگیران را شناسایی کرده و بر اساس نیاز آن‌ها به استفاده از تکنیک، روش و مهارت یا آموزش اقدام کند (هافمن^۵، ۲۰۲۲؛ واسیل، ۲۰۲۱).

1 single approaches

2 Kaur, J., & Wani, M.A

3 Vasile, C

4 Noordin, M. F., & et al

5 Hoffman, S

با توجه به اینکه در نقاط‌گرایی بهترین فنون و رویه‌ها انتخاب می‌شوند تا روی یک شخص یا یک موقعیت به کار روند (ودینگ و کرسینی^۱، ۱۳۹۷) و چون هر کدام از این بسته‌های آموزشی موجود که برای زوجها تدوین شده‌اند مبتنی بر یک نظریه یا مدل هستند و از ترکیب جنبه‌های اثربخش چند مدل یا نظریه بازمانده‌اند؛ لذا به یک بسته روانی-آموزشی التقاط‌نگر (EPP)^۲ نیاز است تا آن جنبه‌هایی از این مداخلات را که اثربخشی‌شان از طریق پژوهش‌ها تأیید شده و به صورت پراکنده هستند اخذ کرده، از مزایا و فواید این رویکردهای شواهدبنیان حوزه مهارت‌های زناشویی سود برده و با تدوین بسته آموزشی جدید و آموزش آن روی همسران اثربخشی آن را بر جنبه‌هایی از زندگی همسران متعارض بررسی کند.

منطق ترکیب این نظریه‌ها و رویکردها این است که با توجه به اینکه اثربخشی مدل راهبردی جی‌هی‌لی، نظریه بین‌نسلی بوئن، خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین، طرح‌واره‌درمانی، مدل کارکرد خانواده مک‌مستر، زوج-درمانی گاتمن، رویکرد ستیر روی بهبود کنترل‌گری و الگوهای ارتباطی همسران متعارض تأیید شده، تأکید آن‌ها بر مهارت‌آموزی به همسران بوده و جزو رویکردهای شواهد-بنیان^۳ می‌باشند (صنیعی، ۱۴۰۰؛ مدیرزاع و همکاران، ۱۴۰۰؛ کیادربندسری، میرزاحسینی و ضرغام‌حاجبی، ۱۴۰۱؛ ناصری و همکاران، ۱۴۰۲؛ صالحی، نیکوآبکنار و رشیدی، ۲۰۲۴؛ دیلمی و همکاران، ۲۰۲۱؛ امیدی، کرایبی و سودانی، ۲۰۲۲؛ گنچ^۴، ۲۰۲۱؛ اصغری-گنجی و طبری‌پور، ۱۴۰۰؛ اعلمی، تیموری و آهی، ۱۳۹۹؛ راه‌سپار، اروند و جنیدی، ۲۰۲۲)؛ لذا از میان رویکردها و نظریه‌های موجود در حوزه مشاوره خانواده و زوج‌درمانی، این هفت رویکرد انتخاب و بر اساس آن‌ها بسته مهارت‌های زناشویی مبتنی بر التقاط‌نگری (EPP) تدوین شد.

پژوهش حاضر از یک طرف با طراحی، تدوین و اعتباریابی بسته روانی-آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای رویکرد التقاط‌نگری با آرایه چارچوبی مشخص آموزش مفاهیم، مهارت‌ها و مداخلات متنوع را برای زوجین متعارض، به روش التقاط‌گرایی فنی ارائه و جهت‌دهی کرده است و از طرف دیگر در صدد پاسخ‌گویی به این سؤال بوده است که آیا این بسته تدوین شده روی بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی همسران متعارض اثربخش می‌باشد یا خیر؟

1 Wedding, D., & Corsini, R

2 Eclectic Psycho- educational Package

3 evidence- based approaches

4 Genç

روش

روش‌شناسی پژوهش حاضر از نوع آمیخته^۱ است که در بخش کیفی به منظور انتخاب محتوای بسته آموزشی از روش مرور نظام‌مند^۲ و به منظور اعتباریابی از روش دلفی^۳ استفاده شده است. طرح پژوهش در بخش کمی نیز به صورت یک مطالعه نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون همراه با گروه کنترل و مرحله پیگیری دو ماهه می‌باشد. در بخش تحلیل محتوا از «رویکرد هدایت‌شده» بهره برده شد. در این بخش روش کار به این صورت بود که با توجه به اینکه هدف از تدوین بسته آموزش و مداخله در تعارضات زناشویی همسران متعارض با مؤلفه‌های کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی بود، ابتدا به منظور بررسی پیشینه پژوهش، مقاله‌های علمی-پژوهشی منتشرشده از سال ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ و از ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ در پایگاه‌های اینترنتی پابمد، گوگل اسکالر، ساینس-دایرکت، اشپیرینگر، سیج، لایبزن، مگیران، اس‌آی‌دی، نورمگز، پایگاه جامع علوم انسانی و علم‌نت جستجو شد. در این جستجو ابتدا به بررسی پژوهش‌هایی پرداخته شد که اثربخشی رویکردهای خانواده‌درمانی و زوج‌درمانی را در زمینه کاهش تعارضات زناشویی با مؤلفه‌های مذکور تأیید کرده و به نوعی مبتنی بر شواهد هستند. پس از مرور و بررسی پژوهش‌های مذکور، آن رویکردهایی که بیشترین تأییدات را از سمت پژوهش‌ها داشتند انتخاب شدند. پس از انتخاب رویکردها و نظریه‌ها، در گام بعدی مطالعات روی آن‌ها شروع شد و بر اساس هدف بسته روانی-آموزشی مهارت‌های زناشویی مبتنی بر التقاط‌نگری روش‌ها، فنون و مهارت‌های منطبق با آن‌ها جهت آموزش به همسران متعارض از دل این نظریه‌ها استخراج شد، موارد تکراری و مشابه حذف و به صورت پروتکل نه جلسه‌ای آموزش به همسران متعارض قالب‌بندی شد که مدت هر جلسه ۱۲۰ دقیقه بود. پس از تدوین بسته موردنظر با سی نفر از افراد متخصص در زمینه مشاوره ازدواج، خانواده و زوج‌درمانی به توافق رسیده شد که جزو پانل تخصصی دلفی این پژوهش باشند. معیار ورود اعضای پانل تخصصی عبارت بود از: داشتن مدرک دکتری در رشته مشاوره و روان‌شناسی یا مشغول به تحصیل بودن در دوره دکتری تخصصی رشته مشاوره، داشتن دست‌کم پنج سال سابقه فعالیت بالینی در حوزه مشاوره ازدواج، خانواده و زوج‌درمانی، دارا بودن کتاب یا مقاله در حوزه‌های مذکور و تدریس دروس مشاوره و روان‌شناسی خانواده و نظریه‌های حوزه ازدواج. داده‌ها طی چهار دور دلفی جمع‌آوری شد و تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار spss انجام شد. از متخصصان انتخاب‌شده در چهار دور نظرخواهی به عمل آمد. پس از تحلیل و بررسی نظرات جمع‌آوری‌شده با بازخوردهای ارائه‌شده توسط پانل دلفی، تغییرات لازم در بسته آموزشی طراحی شده اعمال شد که در نهایت، آن‌ها در دور چهارم توانستند

1 mixed method

2 systematic review

3 delphi method

در باره بسته تدوین شده به توافق نهایی برسند که ضریب همابستگی کندال (W)^۱ در این مرحله ۰/۸۹۴ به دست آمد که بر اساس جدول قضاوت نمره کندال، یک توافق بسیار خوب محسوب می‌شود. **روایی صوری یا محتوایی بسته نیز با استفاده از ضریب CVI و CVR مورد بررسی قرار گرفت که به ترتیب برابر با ۰/۸۵ و ۰/۶۰ به دست آمد که نشان از روایی محتوایی بالای بسته می‌باشد.**

طرح پژوهش در بخش کمی به این صورت بود که کلیه زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره سطح شهر زنجان جامعه آماری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دادند که از بین آن‌ها ۵۰ زوجی که نمراتشان در پرسشنامه رفتارهای کنترل‌گرایانه کوان و آرچر (۲۰۰۳) بالا بود و در خرده‌مقیاس الگوی ارتباطی سازنده متقابل پرسشنامه الگوهای ارتباطی کریستنسن و سالووی (۱۹۸۴) نمره پایین و در دو خرده‌مقیاس اجتنابی متقابل و کناره‌گیری/توقع این مقیاس نمره بالا گرفته بودند به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و در دو گروه ۲۵ نفره آزمایش و کنترل به صورت تصادفی جایگزین شدند. گروه آزمایش طی نه جلسه دوساعته تحت آموزش بر اساس پروتکل بسته تدوین شده قرار گرفتند، در حالی که گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکرد؛ اما به دلیل مسائل اخلاقی در فرصتی دیگر، گروه کنترل چکیده‌ای از جلسات را طی شش جلسه آموزش دیدند. پس از اتمام جلسات آموزشی، هر دو گروه مورد ارزیابی پس از آموزش قرار گرفتند. گروه آزمایش پس از یک دوره دو ماهه به عنوان مرحله پیگیری مجدداً ارزیابی شد.

ملاک‌های ورود به مطالعه شامل **رضایت آگاهانه و شرکت داوطلبانه برای شرکت در پژوهش، نداشتن بیماری‌های روان‌شناختی خاص، گذشتن حداقل یک سال از ازدواج زوجین، زندگی باهم زیر یک سقف، دارا بودن حداقل مدرک دیپلم، داشتن سن حداقل ۲۵ و حداکثر ۴۵ و کسب نمره بالا در پرسشنامه‌های پیش‌آزمون بود.** ملاک‌های خروج نیز شامل: غیبت بیش از سه جلسه، شرکت نامنظم در جلسات، وابستگی یکی از همسران به مواد یا مشروبات الکلی، اقدام زوجین به جدایی یا طلاق، عدم پاسخگویی کامل به سؤالات پرسشنامه در دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری بود. تأکید بر محرمانه بودن اطلاعات اعضا، برگزاری جلسات آموزشی جداگانه برای گروه کنترل، استفاده از اطلاعات به دست آمده از اعضا در امر پژوهش، اخذ رضایت کتبی از اعضا و آزادی عمل در پایان دادن به ادامه مشارکت در پژوهش از ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر بود.

پروتکل آموزشی

در جدول ۱ پروتکل نه جلسه‌ای مهارت‌های زناشویی که مبتنی بر رویکرد التقاط‌نگری می‌باشد و به زوجین

1 Kendall's Coefficient of Concordance

آموزش داده شده است درج شده است.

جدول ۱. خلاصه پروتکل آموزش مهارت‌های زناشویی مبتنی بر رویکرد التقاط‌نگری

شماره جلسه	عنوان جلسه	محتوای جلسه	فنون/ روش‌ها/ مهارت‌ها	تکلیف
۱.	مقدمه و کلیات	- معرفی و معارفه - تبیین ساختار و روند جلسات آموزشی - انجام تمرین کلاسی - اجرای پیش‌آزمون	-----	نوشتن انتظارات خود توسط همسران از جلسات آموزشی
۲.	آشنایی با مفهوم کنترل‌گری زناشویی	- بررسی تکلیف جلسه‌ی گذشته - اشاره به خشونت خانگی - پرداختن به مفهوم کنترل‌گری زناشویی - آشنایی با انواع کنترل‌گری زناشویی - انجام تمرین کلاسی	تکنیک بازآرایی قدرت	برنامه‌ی زمانی مدیریت نوبتی
۳.	آشنایی با علل کنترل‌گری زناشویی	- بررسی تکلیف جلسه‌ی گذشته - آشنایی زوجها با نقش مکملیت در نظریه‌ی بوئن - آشنایی زوجها با مفهوم همجوشی و تمایز یافتگی در نظریه‌ی بوئن - انجام تمرین کلاسی - پرداختن به اضطراب به‌عنوان یکی از علل کنترل‌گری زناشویی	- تکنیک بالابردن تمایز یافتگی همسران - تکنیک آرام‌سازی	ثبت اضطراب خود و درجه‌بندی آن
۴.	آموزش چگونگی تمایز یافتن همسران از یکدیگر	- بررسی تکلیف جلسه‌ی گذشته - اشاره به نظریه‌ی مینوچین - پرداختن به انواع مرز در خانواده‌ها - انجام تمرین کلاسی - آشنا کردن همسران با اسطوره‌های زناشویی	تکنیک مرزسازی	فرصت‌سازی برای همسر خود به مدت یک هفته
۵.	طرح‌واره‌ها و کنترل‌گری زناشویی	- بررسی تکلیف جلسه‌ی گذشته - آشناسازی زوجها با مفهوم طرح‌واره - پرداختن به طرح‌واره‌ی رهاشدگی - انجام تمرین کلاسی - توضیح رابطه‌ی طرح‌واره‌ی رهاشدگی و کنترل‌گری زناشویی	- به‌چالش کشیدن دیدگاه - شناخت توانمندی‌ها و نقاط قوت - همجوشی‌زدایی از همسر	فکر کردن به تجربه‌ی رهاشدگی از طرف والدین

شماره جلسه	عنوان جلسه	محتوای جلسه	فنون / روش‌ها / مهارت‌ها	تکلیف
		- سه اقدام مهم به‌منظور بهبود طرح‌واره‌ی رهاشدگی		
۶.	مفهوم الگوهای ارتباطی و انواع آن	- بررسی تکلیف جلسه گذشته - توضیح مفهوم ارتباط - پرداختن به مفهوم الگوهای ارتباطی - اشاره به اهمیت الگوهای ارتباطی - تشریح انواع الگوهای ارتباطی - اشاره به تقسیم‌بندی فاورز و اولسون از انواع زوجین - معرفی الگوهای ارتباطی کریستنسن و سالوی	-----	نوشتن برداشت زوجین از مفهوم الگوهای ارتباطی
۷.	بهبود الگوهای ارتباطی همسران بر اساس رویکرد مک‌مستر	- بررسی تکلیف جلسه گذشته - تشریح مفهوم ارتباط از منظر رویکرد مک‌مستر - آشناسازی زوجها با انواع سبک‌های ارتباطی در رویکرد مک‌مستر - انجام تمرین کلاسی - اشاره به ویژگی‌های بازخورد خوب و اثربخش	- مهارت انعکاس گفتار و احساسات - آرایه بازخورد - روش ارسال پیام روشن و مستقیم	تمرین برقراری یک ارتباط روشن و مستقیم
۸.	بهبود الگوهای ارتباطی همسران بر اساس رویکرد گاتمن	- بررسی تکلیف جلسه گذشته - آشناسازی زوجها با چهار سوار تباهی رابطه - اشاره به اهمیت چهار سوار تباهی گاتمن - انجام تمرین کلاسی - اشاره به چند روش ابراز علاقه	- پادزهرهای چهارسوار تباهی - تدوین نقشه عشق - مهارت ابرازگری - مهارت گوش دادن فعال - پروتکل ارتباطی زوجها - خوشبخت	طراحی نقشه مهر و محبت خود
۹.	بهبود الگوهای ارتباطی همسران بر اساس رویکرد ستیر	- بررسی تکلیف جلسه گذشته - اشاره به رویکرد ستیر و مسئله ارتباط - ستیر و سبک‌های ارتباطی - چند راهکار پذیرش برای زوجین - توضیح مفهوم عزت‌نفس - اشاره به راهکارهای ارتقای عزت‌نفس - تشریح قاعده انتظار و رنجش	- مهارت پذیرش - تکنیک ارزش‌گذاری به یکدیگر - عزت‌نفس‌سازی - تکنیک چگونگی ابراز صحیح احساسات - مهارت شناخت بهترین زمان	نوشتن نقاط قوت و ضعف خود و رابطه بین فردی زوجها

شماره جلسه	عنوان جلسه	محتوای جلسه	فنون / روش‌ها / مهارت‌ها	تکلیف
		- انجام تمرین کلاسی - اشاره به مزایای بیان احساسات بین همسران - برای ابراز احساسات نسبت به هم چه باید کرد؟ - نشانه‌های زمان مناسب برای ابراز احساسات - انتخاب زمان مناسب برای انواع مختلف احساسات	مناسب برای ابراز احساسات	

ابزارهای اندازه گیری

۱. پرسشنامه رفتارهای کنترل‌گرانه گراهام- کوان و آرچر (CBS)^۱: این پرسشنامه اولین بار توسط گراهام- کوان و آرچر^۲ در ۲۰۰۳ باهدف بررسی رفتارهای کنترل‌گرانه همسران ساخته شد که ۲۹ گویه دارد و پنج سؤال پایانی آن مربوط به زوج‌های دارای فرزند است. در این پرسشنامه زن و شوهر می‌توانند رفتارهای کنترل‌گرانه خود و همسرشان را گزارش دهند. درواقع آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای مشخص کند که خود و همسرش به چه میزان هریک از رفتارهای موردنظر را انجام می‌دهند. این پرسشنامه زیرمقیاس‌های کنترل اقتصادی (گویه‌های ۱ تا ۴)، کنترل تهدیدآمیز (گویه‌های ۵ تا ۸)، کنترل از طریق ترساندن (گویه‌های ۹ تا ۱۳)، کنترل هیجانی (گویه‌های ۱۴ تا ۱۸)، کنترل از طریق منزوی کردن (۱۹ تا ۲۴) و کنترل از طریق فرزنداندان (۲۵ تا ۲۹) را شامل می‌شود. نمره‌گذاری این پرسشنامه با مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای از صفر تا چهار انجام می‌شود. مجموع نمرات بالاتر بیانگر کنترل‌گری زناشویی بیشتر است. در بررسی این پرسشنامه روی ۲۰۰۰ نفر، ضریب آلفای نمونه زنان ۰/۹۰ و در مردان ۰/۸۹ درصد گزارش شده است (پوررجب و کامیابی، ۱۳۹۹). این پرسشنامه در ایران توسط ضیایی (۱۳۹۴) ترجمه و هنجاریابی شده است که ضریب اعتبار آلفای کرونباخ نسخه فارسی آن با نتایجی که کوان و آرچر گزارش داده بودند همخوانی دارد (مدیرزاد و همکاران، ۱۴۰۰). صنّعی (۱۴۰۰) ضریب آلفای کرونباخ مقیاس را در ایران ۰/۹۵ گزارش کرده است و در پژوهش پوررجب و کامیابی (۱۳۹۹) روایی این پرسشنامه ۰/۸۷ گزارش شده است. در پژوهش حاضر نیز مقدار روایی این پرسشنامه ۰/۹۱ و میزان

1 Controlling Behaviors Scale (CBS)

2 Graham-Kevan & Archer

یافته‌ها

در قسمت کف، یژوهش حاضر ابتدا در جدول ۲، ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای پانل آمده است.

2 Christensen & Salavi

جدول ۲. مشخصات اعضای پانل تخصصی بر اساس فراوانی و درصد

درصد	فراوانی	موارد	
۶۶,۶۷	۲۰	مرد	جنسیت
۳۳,۳۳	۱۰	زن	
۱۰۰	۳۰		کل
۳۳,۳۳	۱۰	دانشجوی دکترا	مدرک تحصیلی
۶۶,۶۷	۲۰	دکتر	
۱۰۰	۳۰		کل
۶,۶۷	۲	۳۰-۳۴	گروه سنی
۱۶,۶۷	۵	۳۵-۳۹	
۵۳,۳۳	۱۶	۴۰-۴۴	
۲۳,۳۳	۷	۴۵-۵۰	
۱۰۰	۳۰		کل
۴۳,۳۳	۱۳	۵-۹	سابقه‌ی
۵۶,۶۷	۱۷	۱۰-۱۵	فعالیت
۱۰۰	۳۰		کل

در جدول ۲ ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان به عنوان خبرگان و اعضای پانل تخصصی آورده شده است.

دورهای دلفی

روش دلفی این پژوهش چهار دور دارد که در دور اول، بر مبنای بسته تدوین شده، شاخص‌هایی توسط اعضای پانل تخصصی استخراج شد که پس از جمع‌آوری نظرات آن‌ها و نظم‌دهی، طبقه‌بندی، تحلیل و بررسی نظرات در نهایت ۳۶ شاخص تدوین گردید.

در جدول ۳، میانگین و ضریب هماهنگی کندال در سه دور دلفی با یکدیگر مقایسه شده است که قابل مشاهده است.

جدول ۳. مقایسه میانگین و ضریب هماهنگی کندال (W) در سه دور دلفی

دور	نما	میان	میانگین	انحراف معیار	مقدار کندال	سطح معناداری
دوم	۳	۳	۳/۴۴	۰/۷۷	۰/۴۹۶	۰/۰۰۰
سوم	۴	۴	۴/۰۹	۰/۵۷	۰/۸۵۶	۰/۰۰۰
چهارم	۵	۵	۴/۷۴	۰/۴۳	۰/۸۹۴	۰/۰۰۰

طبق جدول ۳ در دور دوم میانگین نظرات اعضای تخصصی پانل، ۳,۴۴ محاسبه شد. به منظور تعیین میزان هماهنگی و توافق نظرات متخصصان در مورد بسته تدوین شده از ضریب هماهنگی کندال (W) استفاده شد که میزان این ضریب در این دور برابر با ۰/۴۹۶ به دست آمد که با وجود معنی داری، چون زیر ۰/۵۰ بود دور سوم دلفی نیز برگزار شد. در دور سوم میانگین کل از ۳,۴۴ به ۴,۰۹ افزایش یافته و میزان انحراف معیار نسبت به دور دوم کاهش پیدا کرده است. در این دور پس از بررسی پاسخ‌های دور دوم متخصصان، از آن‌ها خواسته شد آن شاخص‌هایی را که در دور دوم امتیاز ۳ و ۲ داده بودند را دوباره بررسی و بازبینی کنند. به همین منظور پرسشنامه دارای ۳۶ شاخص به همراه جواب سایر متخصصان به آن‌ها ارسال شد و پس از جمع‌آوری همه ۳۰ پرسشنامه برای بار دوم به لحاظ شاخص‌های آماری و ضریب هماهنگی کندال تحلیل و بررسی شد که ضریب هماهنگی کندال برابر با ۰/۸۵۶ به دست آمد که نشان از افزایش توافق و هماهنگی متخصصان در دور سوم است. هرچند این عدد طبق جدول داوری دلفی در بازه یک توافق قوی قرار دارد؛ اما به منظور دستیابی به اجماع بیشتر اعضای پانل و اطمینان از عدم تغییر نظر متخصصان، دور چهارم نیز انجام شد. زمانی که نتایج دور سوم بررسی شد مشاهده گردید که هنوز تعدادی از متخصصان به برخی از شاخص‌های پرسشنامه عدد ۳ (یعنی نظری ندارم) را انتخاب کرده‌اند که همین عامل می‌تواند همگرایی متخصصان را تحت تأثیر قرار دهد؛ لذا به منظور اطمینان از تغییر یا عدم تغییر نظر این دسته از متخصصان، دور چهارم دلفی نیز برگزار شد تا اگر بنا باشد آن‌ها به همگرایی بیشتری برسند در این دور اتفاق بیافتد، بنابراین با این هدف پرسشنامه مذکور برای بار سوم به متخصصان ارسال شد و پس از دادن مهلت یک هفته‌ای، پرسشنامه از آن‌ها جمع‌آوری شد که پس از بررسی و تجزیه و تحلیل مشاهده شد که تغییراتی در نتایج حاصل شده است. در این دور نیز تغییراتی در کل شاخص‌ها در مقایسه با دور سوم ایجاد؛ به این معنی که میانگین کل از ۴,۰۹ به ۴,۷۴ افزایش یافته و میزان پراکندگی نسبت به دور سوم کاهش پیدا کرده است که نشان از افزایش میزان توافق و هماهنگی متخصصان می‌باشد که به منظور حصول اطمینان از این امر ضریب هماهنگی کندال برای دور چهارم نیز محاسبه شد که ۰/۸۹۴ به دست آمد که نشان‌دهنده اجماع و میزان هماهنگی «قوی» و نزدیک «بسیار قوی» اعضای تخصصی پانل است. لازم به ذکر است که تعداد پانل تخصصی در تمامی دورهای دلفی ۳۰ نفر بوده است.

پایان دورهای دلفی

اسمیت^۱ (۱۹۹۷) برای تصمیم‌گیری درباره توقف یا ادامه دورهای دلفی دو معیار آماری ارائه کرده است. اولین

معیار، اجماع نظر قوی میان اعضای پانل است که این معیار در دور چهارم پژوهش حاضر به دست آمده است. معیار دوم نیز در صورت نبود چنین اجماع نظری، ثابت ماندن این ضریب یا رشد ناچیز آن در دو دور متوالی است (خوشنودی فر و همکاران، ۱۴۰۳) که این معیار نیز در این پژوهش برآورده شده است؛ یعنی مقدار عدد کندال دور چهارم نسبت به دور سوم افزایش چشمگیری نداشته است؛ لذا این امر نشان از این است که افزایشی در توافق اعضا صورت نگرفته است و فرایند نظرخواهی باید متوقف شود. بنابراین می‌توان گفت که متخصصان در دور چهارم به یک توافق قوی و بالادست پیدا کرده‌اند و با اطمینان بسیار بالا می‌توان گفت بسته روانی - آموزشی تدوین شده بسته‌ای است که بنا به نظر اعضای پانل این پژوهش می‌تواند برای آموزش زوج‌های متعارض به کار رود.

بخش کمی

ویژگی‌های جمعیت شناختی دو گروه آزمایش و کنترل به لحاظ جنسیت، سطح تحصیلات، سن و مدت ازدواج در جدول ۲ مشاهده می‌شود.

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد شرکت‌کنندگان در دو گروه

متغیر		گروه آزمایش		گروه کنترل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۲۵	۵۰	۲۵	۵۰
	زن	۲۵	۵۰	۲۵	۵۰
	کل	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰
سطح تحصیلات	دیپلم و فوق‌دیپلم	۲۲	۴۴	۲۳	۴۶
	کارشناسی	۲۱	۴۲	۲۱	۳۸
	کارشناسی ارشد	۷	۱۴	۸	۱۶
	کل	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰
سن	۲۵-۲۹	۱۴	۲۸	۱۴	۲۸
	۳۰-۳۴	۱۸	۳۶	۱۹	۳۸
	۳۵-۳۹	۹	۱۸	۷	۱۴
	۴۰-۴۵	۹	۱۸	۱۰	۲۰
	کل	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰
مدت ازدواج	۱-۴	۸	۳۲	۶	۲۴
	۵-۹	۱۲	۴۸	۱۳	۵۲
	۱۰-۱۵	۵	۲۰	۶	۲۴

گروه آزمایش		گروه کنترل		متغیر
تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۵	۱۰۰	۲۵	۱۰۰	کل

در جدول ۴ ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در گروه آزمایش و کنترل نشان داده شده است. نتایج حاصل از آمار توصیفی پژوهش حاضر در متغیر کنترل گری زناشویی به تفکیک دو گروه آزمایش و کنترل و پیش‌آزمون، پس‌آزمون و مرحله پیگیری در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. میانگین و انحراف استاندارد کنترل‌گری زناشویی به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها

گروه آزمایش												متغیر	
پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری		پس‌آزمون		پیش‌آزمون					
SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M		
۱	۱۴/۶۰	۱/۰۷	۱۶/۱۴	۱/۰۸	۱۳/۵۶	۰/۸۲	۳/۵۶	۰/۸۲	۳/۴۴	۱/۲۶	۱۲/۸۰	کنترل اقتصادی	کنترل‌گری زناشویی
۱	۱۴/۴۴	۱/۳۲	۱۳/۸۰	۱/۲۷	۱۳/۷۲	۱	۳/۴۴	۱/۳۴	۳/۱۶	۱/۱۷	۱۳/۱۲	کنترل تهدید‌آمیز	
۱/۵۸	۱۶/۴۰	۱/۴۵	۱۵/۸۸	۱/۴۷	۱۵/۴۴	۰/۹۷	۳/۱۲	۱/۳۹	۳/۱۲	۲/۳۴	۱۴/۳۲	کنترل از طریق ترساندن	
۱/۳۷	۱۶/۸۴	۱/۳۵	۱۵/۹۲	۱/۱۸	۱۵/۸۴	۰/۹۴	۳/۱۶	۰/۷۰	۳/۶۴	۱/۴۳	۱۴/۹۶	کنترل هیجانی	
۱/۵۰	۲۰/۶۰	۱/۲۵	۲۰/۳۶	۰/۹۴	۲۰/۶۸	۱/۵۳	۴/۴۴	۱/۵۹	۴/۹۶	۲/۹۳	۲۰/۲۰	کنترل از طریق منزوی کردن	
۱/۱۵	۱/۱۵	۱/۵۰	۱۸/۴۴	۱/۱۴	۱۸/۳۲	۱/۳۵	۳/۹۲	۱/۲۷	۴/۰۴	۰/۸۲	۱۷/۴۰	کنترل از طریق فرزندان	
۳/۵۸	۱۰۱/۴۸	۳/۴۹	۹۸/۵۶	۴/۱۰	۹۷/۵۶	۴/۸۷	۲۱/۶۴	۵/۴۹	۲۲/۴۸	۴/۷۶	۹۳/۲۰	نمره کل کنترل‌گری	

جدول ۵ بیانگر شاخص‌های توصیفی متغیر کنترل‌گری دو گروه آزمایش و گواه در سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری می‌باشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود میانگین نمره کل کنترل‌گری در مرحله پیش-آزمون در دو گروه آزمایش (۹۳/۲۰) و گروه کنترل (۹۷/۵۶) است که هر دو نمره بر اساس هنجار پرسشنامه نمره بالایی محسوب می‌شود؛ اما پس از قرار گرفتن گروه آزمایش در معرض آموزش بسته مهارت‌های زناشویی التقاط‌نگر، میزان میانگین آن به عدد ۲۲/۴۸ تقلیل یافته و نمره میانگین گروه کنترل همچنان بالا (۹۷/۵۶) مانده است. نمره میانگین مرحله پیگیری گروه آزمایش پس از دو ماه کاهش یافته (۲۱/۶۴)، ولی برای گروه گواه بالاتر نیز رفته است (۱۰۱/۴۸) که نشان از اثرگذاری بسته آموزشی تدوین شده می‌باشد. این روند برای کلیه خرده‌مقیاس‌های کنترل‌گری زناشویی نیز صادق می‌باشد.

حال به منظور بررسی اثرگذاری واقعی بسته مذکور از آزمون t زوجی برای سنجش معنی‌داری تفاوت میانگین پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیر کنترل‌گری زناشویی استفاده شده است که گزارش آن در جدول ۶ درج شده است.

جدول ۶. آزمون t زوجی برای سنجش معنی‌داری تفاوت میانگین پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیر کنترل‌گری زناشویی

متغیر	M	S	t	df	Sig
پیش‌آزمون- پس‌آزمون کنترل‌گری زناشویی	۷۰/۷۲	۶/۳۹	۵۵/۳۱	۲۴	./۰۰۰

باتوجه به جدول ۶ می‌توان نتیجه گرفت که اختلاف میانگین گروه آزمایش در متغیر کنترل‌گری زناشویی در مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون معنی‌دار است و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بسته تدوین‌شده مهارت‌های زناشویی توانسته است به‌طور واقعی روی گروه آزمایش مؤثر واقع شود و میزان کنترل‌گری زناشویی آن‌ها را کاهش دهد.

نتایج حاصل از آمار توصیفی این پژوهش در متغیر الگوهای ارتباطی به تفکیک دو گروه آزمایش و کنترل و پیش‌آزمون، پس‌آزمون و مرحله پیگیری در جدول ۷ آمده است.

جدول ۸. میانگین و انحراف استاندارد الگوهای ارتباطی به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها

متغیر		گروه آزمایش						گروه کنترل			
		پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری		پس‌آزمون		پیگیری	
		SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M
الگوهای ارتباطی	سازنده متقابل	۴/۳۶	-۲۵/۳۶	۱۷/۹۶	۲/۲۴	۱۷/۰۸	۱/۳۶	۳/۲۴	-۲۵/۳۲	۳/۲۹	-۲۴/۰۴
	اجتنابی متقابل	۲/۰۶	۲۳/۴۸	۸/۵۲	۱/۹۶	۸/۴۸	۱/۶۱	۲۴/۸۴	۱/۱۴	۲۳/۹۶	۱/۴۰
	کاره‌گیری/ توقع	۳/۵۵	۳۲/۵۶	۸/۵۶	۱/۵۳	۸/۲۴	۱/۳۶	۲/۷۴	۳۱/۵۲	۲/۴۷	۳۰/۶۰

در جدول ۸، شاخص‌های توصیفی متغیر الگوهای ارتباطی درج شده است. همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌شود نمره هر دو گروه آزمایش و کنترل در الگوی سازنده متقابل منفی می‌باشد (گروه آزمایش: -۲۵/۳۶ و گروه کنترل: -۲۵/۳۲) که بیانگر این است که هیچ‌یک از دو گروه قبل از اعمال آموزش الگوی ارتباطی سازنده متقابل نداشتند. در ارتباط با همین متغیر می‌توان گفت که نمره گروه آزمایش پس از برگزاری جلسات آموزشی بر اساس بسته تدوین‌شده به عدد ۱۷/۹۶ رسیده است که نشانگر این است که الگوی ارتباطی این گروه بعد از

اعمال متغیر آزمایشی به الگوی سازنده متقابل تبدیل شده است و این عدد پس از گذشت دو ماه همچنان ثابت مانده است (۱۷/۰۸)؛ اما این روند برای گروه کنترل این گونه نبوده است (۲۴/۵۲؛ -۲۴/۰۴). در ارتباط با الگوی اجتنابی متقابل لازم به ذکر است که هر دو گروه پیش از برگزاری جلسات آموزشی دارای الگوی اجتنابی متقابل بودند (گروه آزمایش: ۲۳/۴۸؛ گروه کنترل: ۲۴/۸۴) که این الگو پس از اعمال متغیر آزمایشی در گروه آزمایش کاهش پیدا کرده (۸/۵۲) و پس از گذشت دو ماه نیز ثابت مانده است (۸/۴۸)؛ درحالی که برای گروه کنترل کاهش صورت نگرفته است (پس آزمون: ۲۳/۹۶؛ مرحله پیگیری: ۲۳/۵۶). راجع به الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع نیز باید گفته شود که میانگین نمرات هر دو گروه هنگام شرکت در جلسات آموزشی بالا بود (گروه آزمایش: ۳۲/۵۶؛ گروه کنترل: ۳۱/۵۲) که این الگوی ارتباطی نیز پس از اعمال متغیر آزمایشی در گروه آزمایش کاهش پیدا کرده (۳/۵۵) و پس از گذشت دو ماه نیز ثابت مانده است (۸/۲۴)؛ درحالی که برای گروه کنترل کاهش صورت نگرفته است (پس آزمون: ۳۰/۷۶؛ مرحله پیگیری: ۳۰/۶۰). روند این نمرات به معنای آن است که بسته حاضر در بهبود الگوی ارتباطی اجتناب متقابل و کناره‌گیری/توقع اثربخش بوده است.

حال به منظور بررسی اثرگذاری واقعی بسته مذکور از آزمون t زوجی برای سنجش معنی‌داری تفاوت میانگین پیش آزمون و پس آزمون متغیر الگوهای ارتباطی استفاده شده است که گزارش آن در جدول ۹ درج شده است.

جدول ۹. آزمون t زوجی برای سنجش معنی‌داری تفاوت میانگین پیش آزمون و پس آزمون متغیر الگوی ارتباطی

متغیر	M	S	t	df	Sig
پیش آزمون- پس آزمون الگوی ارتباطی سازنده متقابل	-۴۳/۳۲	۴/۲۸	-۵۰/۶۲	۲۴	/۰۰۰
پیش آزمون- پس آزمون الگوی اجتنابی متقابل	۱۴/۹۶	۳/۱۲	۲۴	۲۴	/۰۰۰
پیش آزمون- پس آزمون الگوی کناره‌گیری/توقع	۲۴	۴/۳۷	۲۷/۴۷	۲۴	/۰۰۰

باتوجه به جدول ۹ می‌توان نتیجه گرفت که اختلاف میانگین گروه آزمایش در هر سه الگوی ارتباطی در مقایسه پیش آزمون با پس آزمون معنی‌دار است و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بسته تدوین شده مهارت‌های زناشویی توانسته است به‌طور واقعی روی گروه آزمایش مؤثر واقع شود و وضعیت الگوی ارتباطی آن‌ها را بهبود بخشد.

پیش از انجام آزمون تحلیل کوواریانس، ابتدا لازم است از برقرار بودن پیش‌فرض‌های آن مطمئن بود که نتایج آن در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود.

جدول ۱۰. آزمون‌های رعایت پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس

آزمون یکسانی شیب خط رگرسیون		آزمون لون				آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون
sig	F تعامل	sig	Df2	Df1	F	sig	df	آماره	متغیر
۰/۳۱۱	۱/۰۵۱	۰/۹۳	۴۸	۱	۰/۹۱	۰/۳۴۴	۲۵	۰/۹۵۶	کنترل‌گری زناشویی
۰/۶۱۷	۰/۲۵۴	۰/۸۷	۴۸	۱	۰/۲۷	۰/۳۲۰	۲۵	۰/۹۵۵	الگوی ارتباط سازنده متقابل
۰/۸۷	۰/۰۲۷	۰/۰۸	۴۸	۱	۳/۱۸	۰/۴۷۴	۲۵	۰/۹۶۳	الگوی ارتباط اجتناب متقابل
۰/۶۹۲	۰/۶۱۹	۰/۴۱	۴۸	۱	۰/۶۸	۰/۲۹۲	۲۵	۰/۹۵۳	الگوی ارتباط کناره‌گیری / توقع

با توجه به جدول ۱۰ نتایج آزمون شاپیرو-ویلک بیانگر آن است که پیش‌فرض نرمال بودن توزیع نمرات در متغیرهای پژوهش گروه آزمایش برقرار است ($p>0/05$). نتایج آزمون لون حاکی از این است که چون مقدار معنی‌داری آن برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین برابری و همگنی واریانس‌های نمره‌های دو گروه در تمامی متغیرهای پژوهش تأیید می‌گردد. همچنین مقدار F تعامل برای یکسان‌بودن شیب خط رگرسیون برای تمامی متغیرهای پژوهش غیرمعنادار است؛ لذا همگنی شیب خط رگرسیون نیز برای متغیرها برقرار می‌باشد. با توجه به اینکه نتیجه آزمون‌های رعایت پیش‌فرض تحلیل کوواریانس معنی‌دار نمی‌باشد، لذا امکان استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس وجود دارد.

در جدول ۱۱ نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیرهای کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی برای مراحل پس‌آزمون و پیگیری درج شده است.

جدول ۱۱. نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت میانگین‌های متغیرها در مرحله پس‌آزمون و پیگیری

مرحله	متغیرها	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	sig	ضریب اتا
پس‌آزمون	کنترل‌گری زناشویی	پیش‌آزمون	۱۴۱/۰۹۵	۱	۱۴۱/۰۹۵	۷/۵۹۴	۰/۰۰۸	۰/۱۳۹
		گروه	۵۵۳۲۳/۶۹۴	۱	۵۵۳۲۳/۶۹۴	۲۹۷۷/۴۴۰	۰/۰۰۰	۰/۹۸۴
		خطا	۸۳۷/۳۰۵	۴۷	۱۸/۵۸۱			
	الگوی ارتباطی سازنده متقابل	پیش‌آزمون	۴۴/۸۹۵	۱	۴۴/۸۹۵	۵/۹۳۵	۰/۰۱۹	۰/۱۱۲
		گروه	۵۶۶/۱۷۰	۱	۵۶۶/۱۷۰	۷۴/۸۵۱	۰/۰۰۰	۰/۶۱۴
		خطا	۳۵۵/۵۰۵	۴۷	۷/۵۶۴			

مرحله	متغیرها	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	sig	ضریب اتا
	الگوی ارتباطی اجتناب متقابل	پیش‌آزمون	۰/۰۰۳	۱	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۹۷۶	۰/۰۰۰
		گروه	۲۵۳۸/۳۰۰	۱	۲۵۳۸/۳۰۰	۸۵۷/۰۵۸	۰/۰۰۰	۰/۹۴۸
		خطا	۱۳۹/۱۹۷	۴۷	۲/۹۶۲			
	الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع	پیش‌آزمون	۱۷/۲۷۲	۱	۱۷/۲۷۲	۴/۳۷۷	۰/۰۴۲	۰/۰۸۵
		گروه	۶۰۹۹/۲۶۱	۱	۶۰۹۹/۲۶۱	۱۵۴۵/۷۹۹	۰/۰۰۰	۰/۹۷۰
		خطا	۱۸۵/۴۴۸	۴۷	۳/۹۴۶			
پیگیری	کنترل‌گری زناشویی	پس‌آزمون	۵۱/۸۴۶	۱	۵۱/۸۴۶	۱۲/۶۲۷	۰/۰۰۱	۰/۲۱۲
		گروه	۶۸۵/۰۲۵	۱	۶۸۵/۰۲۵	۱۶۶/۸۴۱	۰/۰۰۰	۰/۷۸۰
		خطا	۱۹۲/۹۷۵	۴۷	۴/۱۰۶			
	الگوی ارتباطی سازنده متقابل	پس‌آزمون	۴/۶۰۱	۱	۴/۶۰۱	۰/۰۷۱	۰/۷۹۱	۰/۰۰۲
		گروه	۵۶۳/۹۹۹	۱	۵۶۳/۹۹۹	۸/۷۱۲	۰/۰۰۵	۰/۱۵۶
		خطا	۳۰۴۲/۸۳۹	۴۷	۶۴/۷۴۱			
	الگوی ارتباطی اجتناب متقابل	پس‌آزمون	۸/۲۳۳	۱	۸/۲۳۳	۱۱/۱۶۷	۰/۰۰۲	۰/۱۹۲
		گروه	۷۳/۷۴۸	۱	۷۳/۷۴۸	۱۰۰/۰۲۸	۰/۰۰۰	۰/۶۸۰
		خطا	۳۴/۶۵۲	۴۷	۰/۷۳۷			
	الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع	پس‌آزمون	۹/۶۴۶	۱	۹/۶۴۶	۱۰/۴۲۸	۰/۰۰۲	۰/۱۸۲
		گروه	۱۲۵/۰۸۶	۱	۱۲۵/۰۸۶	۱۳۵/۲۳۰	۰/۰۰۰	۰/۷۴۲
		خطا	۴۳/۴۷۴	۴۷	۹/۲۵			

نتایج جدول ۱۱ نشان می‌دهد که با کنترل اثر پیش‌آزمون، بین زوج‌های گروه آزمایش و کنترل در متغیر کنترل-گری زناشویی ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۲۹۷۷/۴۴۰$)، الگوی ارتباطی سازنده متقابل ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۷۴/۸۵۱$)، الگوی ارتباطی اجتناب متقابل ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۱۱/۱۶۷$) و الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۱۵۴۵/۷۹۹$) تفاوت معنی‌دار مشاهده می‌شود. وضعیت حاضر به معنای این است که بسته آموزشی تدوین شده توانسته است کنترل‌گری زوج‌های گروه آزمایش را بهبود ببخشد، الگوی ارتباطی سازنده متقابل آن‌ها را افزایش داده، از الگوی ارتباطی اجتناب متقابل و کناره‌گیری/توقع آن‌ها بکاهد. قابل ذکر است که میزان تأثیر این آموزش (مداخله) برای کنترل‌گری زناشویی برابر با ۹۸ درصد، الگوی ارتباطی سازنده متقابل ۶۱ درصد، الگوی ارتباطی اجتناب متقابل ۹۵ درصد و برای الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع ۹۷ درصد می‌باشد. معنی‌داری این تفاوت و تأثیر در مرحله پیگیری نیز برای گروه آزمایش و کنترل از ثبات و پایداری لازم برخوردار است؛ به گونه‌ای که برای کنترل‌گری زناشویی ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۱۶۶/۸۴۱$)، الگوی ارتباطی سازنده متقابل ($p < ۰/۰۵$ و $F = ۸/۷۱۲$)، الگوی

ارتباطی اجتناب متقابل ($p < ۰/۰۵$ و $F=۱۰۰/۰۲۸$) و الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع ($p < ۰/۰۵$ و $F=۱۳۵/۲۳۰$) برقرار است و به معنای این است که بسته روانی - آموزشی مهارت‌های زناشویی مبتنی بر التقاط‌نگری توانسته است حداقل برای دو ماه روی همسران متعارض گروه آزمایش تأثیر مثبت، معنی‌دار و باثبات ایجاد نماید که میزان این تأثیر فقط برای الگوی ارتباطی سازنده متقابل زیر ۵۰ درصد بوده و برای بقیه متغیرها بالای ۶۵ درصد می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف تدوین و اعتباریابی بسته روانی - آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای رویکرد التقاط - نگری به منظور بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی همسران متعارض انجام گرفته است. نتایج پژوهش در بخش کیفی نشان داد که بسته آموزشی حاضر از روایی محتوایی مطلوبی برخوردار است و پانل تخصصی خبرگان به یک توافق قوی در این زمینه دست پیدا کردند. این یافته همسو با یافته پژوهش‌هایی است که نشان داده‌اند بسته‌های روانی - آموزشی و درمانی مبتنی بر رویکرد التقاط‌نگری از اعتبار و اثربخشی بالایی برخوردارند (مهرجوی و فاتحی‌زاده، ۱۴۰۲؛ جلال‌وند و همکاران، ۱۴۰۲؛ نامدارپور، دیاریان و ربانی، ۱۴۰۲؛ کاوه‌ای‌سده، یوسفی و ترکان، ۱۴۰۱؛ بیرامی و آژیده، ۲۰۲۵؛ پیرساقی، ۲۰۲۴؛ تشکری و سدرپوشان، ۱۴۰۲؛ مستاجران، جزایری و فاتحی‌زاده، ۱۴۰۰؛ امیری‌ک و همکاران، ۲۰۲۱). همین اثربخشی بسته‌های مبتنی بر التقاط‌نگری و تلفیقی باعث شده است که امروزه تمایل به استفاده از آن‌ها بیشتر شده و روزه‌روز نیز بر آمار متخصصانی که به استفاده از این رویکرد تمایل پیدا می‌کنند افزوده شود؛ به گونه‌ای که طبق گزارش پژوهش‌ها در حال حاضر فقط ۱۵ درصد از متخصصان از رویکردهای منفرد استفاده می‌کنند (کار و وانی^۱، ۲۰۲۲). با توجه به اینکه در رویکردهای التقاطی از مناسب‌ترین فنون نظریه‌ها و رویکردهای مختلف برای درمان یا آموزش استفاده می‌شود، به نظر می‌رسد که این رویکردها از اثربخشی بالایی برخوردار باشند؛ چراکه در این رویکردها آنچه مهم است و در اولویت قرار دارد منطبق کردن تکنیک با نیاز موجود در فرد یا گروه هدف است و همین عامل اثربخشی این رویکرد و استقبال از آن را افزایش داده است (هافمن^۲، ۲۰۲۲؛ واسیل^۳، ۲۰۲۱؛ نوردین و همکاران^۴، ۲۰۲۱).

با توجه به اینکه بسته حاضر نیازمندی‌های همسران متعارض را تشخیص داده (کنترل‌گری زناشویی بالا و الگوهای ارتباطی ناسالم و سازش نیافته) و بر اساس این نیازها به تدوین محتوا پرداخته و تکنیک و مهارت‌های لازم را به آن‌ها آموزش داده است، در تبیین این بسته تدوین شده می‌توان گفت که وقتی همسران بر اساس

1 Kaur, J. & Wani, M. A

2 Hoffman, S

3 Vasile, C

4 Noordin, M. F

آموزه‌های آن تحت آموزش قرار می‌گیرند، دور از انتظار نخواهد بود که اعتبار آن از سوی خبرگان این حوزه تأیید شده و اثربخشی آن نیز طی برگزاری کلاس‌های آموزشی و یک دوره دوماهه پیگیری بالا رود. به عنوان نمونه زمانی که مربی در بخش کنترل‌گری زناشویی به همسران توضیح می‌دهد زندگی صحنه جنگ نابرابر و حتی برابر نیست که آن‌ها بخواهند از این رهگذر کنترل زندگی یکدیگر در جنگ خویش بگیرند و به جای آن باید بازتعریفی از قدرت داشته باشند، لاجرم دید تازه‌ای نسبت به این امر پیدا کرده و با این تکنیک بازآرایی قدرت سعی در کوتاه آمدن کرده و از میزان کنترل‌گری‌شان کاسته می‌شود. یا در بخش الگوهای ارتباطی می‌توان گفت زمانی که همسران در معرض آموزش ارزش‌گذاری به یکدیگر قرار می‌گیرند یا چهارسوارتباهی گاتمن را می‌آموزند و از رابطه سمی یکدیگر خبردار می‌شوند تشویق می‌گردند که پادزهرهای رابطه را شناخته و آن را در ارتباطات یکدیگر پیاده کنند و رابطه‌شان نزدیک‌تر و صمیمی‌تر شود. یا وقتی همسران متعارض یاد می‌گیرند که الگوی ارتباطی اجتنابی نداشته باشند و در مواقع لزوم به صورت ارزش‌گذارانه و محترمانه با یکدیگر صحبت کنند و هیجان‌ها و عواطف خویش را نسبت به یکدیگر ابراز نمایند، قطعاً از میزان تعارضاتشان کاسته می‌شود.

در بخش کمی این پژوهش اثربخشی بسته تدوین شده به صورت آموزش نه جلسه‌ای (هر جلسه ۱۲۰ دقیقه) روی کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی بررسی شد و تحلیل داده‌ها نشان داد که بسته روانی-آموزشی مهارت‌های زناشویی مبتنی بر التقاط‌نگری توانسته از میزان کنترل‌گری زناشویی همسران متعارض گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل بکاهد، الگوی ارتباطی سازنده متقابل آن‌ها را بهبود بخشیده، الگوی ارتباطی اجتنابی و الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع آن‌ها را کاهش دهد. یافته این پژوهش همسو با یافته برکات و همکاران (۱۴۰۱) است که در پژوهشی دریافتند الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق می‌تواند صمیمیت عاطفی و انطباق-پذیری زوجین متقاضی طلاق را افزایش دهد. سروش، زارع بهرام‌آبادی و نصرالهی (۱۴۰۰) و مدیرزارع و همکاران (۱۴۰۰) دریافتند که زوج‌درمانی رفتاری-تلفیقی روی کاهش دلزدگی و کنترل‌گری زناشویی اثربخش بوده است. شاهمرادی و همکاران (۱۳۹۸) اثربخشی رویکردهای تلفیقی را بر کاهش میل به طلاق اجرا کردند و دریافتند که این رویکردها میزان میل به طلاق را در زوج‌ها کاهش دادند. در پژوهش پورسردار و همکاران (۱۳۹۷) که درمان‌های یکپارچه‌نگر روی زوج‌های با تعارض زناشویی اجرا شد، به این نتیجه دست یافتند که این گونه درمان‌ها تعارضات زناشویی را کاهش دادند. هم‌راستایی رویکردهای استفاده‌شده در این بسته آموزشی با پژوهش‌هایی مانند پژوهش حاضر نیز به این شرح می‌باشد: در پژوهش آلکان، بایهان و آبار^۱ (۲۰۲۳) مشاهده می‌شود که برنامه آموزش مبتنی بر یکپارچه‌نگری می‌تواند رفتارهای کنترل‌گری همسران را کاهش دهد. تامس^۲

1 Alkan, Ö., Bayhan, Y. C., & Abar

2 Thomas

و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خود تصریح می‌کنند که آموزش زوجین با استفاده از محتویات نظریهٔ بوئن، تعارضات زناشویی همسران را کاهش می‌دهد. ساداتی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند با افزایش تمایز یافتگی زوجین تعارضات زناشویی کاهش می‌یابد. صنیعی (۱۴۰۰) در پژوهش خود دریافت که مشاورهٔ سیستمی بوئن در کاهش رفتارهای کنترل‌گرانهٔ زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر اثربخش بوده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت با توجه به اینکه اضطراب زوجین یکی از عوامل اصلی کنترل‌گری آن‌ها محسوب می‌شود (عبدیوسفخانی، سلیمانیان و گل‌پیچ، ۱۴۰۲)، آن‌ها آموزش می‌بینند تا با منابع اضطراب خود آشنا شوند و با کاهش اضطراب خویش به تمایز یافتگی آن‌ها افزوده می‌شود که همین عامل از کنترل‌گری آن‌ها می‌کاهد. زمانی هم که زوج‌ها به وضعیت تمایز یافتگی از همسر خود می‌رسند درمی‌یابند که دارای وجود و شخصیت مستقل و مجزا از دیگری دارند؛ و لذا باید دست از کنترل شدید همسر خویش بردارند؛ که این همان کاستن از وضعیت همجوشی و دست‌یابی به نقش مکملیت می‌باشد. همچنین درمان از طریق آموزه‌های بوئن موجب می‌شود که زوجین به نقطه نظرات یکدیگر توجه کنند و از طریق همدلی بیشتر به این نتیجه برسند که کنترل‌گری زناشویی-شان باید کاهش پیدا کند.

در ارتباط با تبیین اثربخشی خانواده‌درمانی راهبردی نیز می‌توان این‌گونه مطرح کرد که وقتی مربی با توجه به این رویکرد تشریح می‌کند که کنترل‌گری زناشویی به دلیل جنگ قدرت می‌باشد (نیکولز^۱؛ ۱۴۰۲)، به همسران آموزش می‌دهد که با اندیشیدن به یک هدف واحد می‌توانند به دعوی برد-برد خاتمه داده و دیگر قدرت را در کنترل کردن همسر خود ندانند. یافته‌های پژوهش حاضر در زمینهٔ اثربخشی رویکرد خانواده‌درمانی مینوچین روی تعارضات زناشویی با پژوهش سبزواری، خویی‌نژاد و صفاریان‌طوسی (۱۴۰۲) هم‌راستا است که این اثربخشی را می‌توان این‌گونه تبیین کرد که وقتی همسران با مفهوم مرزهای بین خود آشنا می‌شوند، متوجه می‌شوند که کنترل‌گری مرز روشن‌بین آن‌ها را که یک حالت طبیعی و استاندارد بین آن‌ها است تحت تأثیر قرار داده و آن‌ها را وارد مرزی به‌نام مرز آشفته کرده است و همین امر روابط بنشان را متشنج کرده و با تعارضات همراه کرده است؛ لذا مربی با آموزش مرزسازی مجدد آن‌ها را در این مورد کمک کرده که از کنترل‌گری زناشویی آن‌ها کاسته می‌شود. در ارتباط با اثربخشی طرح‌واره‌درمانی روی کنترل‌گری زناشویی نیز می‌توان گفت که هرچند پژوهش‌های مستقیمی که اثربخشی طرح‌واره‌درمانی را بسنجند وجود ندارد، اما در ارتباط با تأثیر طرح‌واره‌درمانی بر تعارضات زناشویی می‌توان گفت که یافته‌های پژوهش حاضر با یافتهٔ باتر، گریستن و اود ووشار^۲ (۲۰۲۲)، سلیمانی کاجی و همکاران (۱۴۰۳)، خیاطان، هادیان و گل‌پرور (۱۴۰۳)، روستایی‌علیشاه و

1 Nichols, M

2 Botter, L., Gerritsen, L., Oude Voshaar, R

مصطفایی (۱۴۰۲) و بیداری و همکاران (۱۴۰۱) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که باتوجه به اینکه کنترل‌گری زناشویی ناشی از طرح‌واره رهاشدگی زوجین است؛ لذا با اصلاح این طرح‌واره زوجین یاد می‌گیرند که با کنترل‌گری نمی‌توان با این طرح‌واره همگام شد و در نتیجه باید به این مسئله بینش پیدا کنند که آزادی عمل همسرشان به معنای ترک آن‌ها نیست و همسرشان باید این آزادی را داشته باشد.

دومین متغیر پژوهش حاضر الگوهای ارتباطی همسران است. با توجه به اینکه در بخش الگوهای ارتباطی از رویکردهای مک‌مستر، گاتمن و ستیر استفاده شده است، این نتیجه همسو با یافته پژوهش‌های هو و همکاران^۱ (۲۰۲۴) است که در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که الگوی مک‌مستر تعاملات زوجین را بهبود می‌بخشد. رضایی، امینی و هنرپروران (۲۰۲۴) نیز طی پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مدل مک‌مستر الگوهای ارتباطی همسران با ناخشنودی جنسی را بهبود می‌بخشد. رام، زاینون و ناسوشن^۲ (۲۰۲۲) است که دریافتند مدل مک‌مستر کیفیت روابط همسران را ارتقا می‌دهد. در پژوهشی دیگر بی‌باک و همکاران (۲۰۲۲) به این نتیجه دست یافتند که رویکرد مک‌مستر صمیمیت عاطفی و انعطاف‌پذیری در روابط را ارتقا می‌دهد. در تبیین این یافته‌های می‌توان گفت که مدل مک‌مستر با تأکید بر ارسال روشن پیام به یکدیگر و ارائه بازخورد اثربخش و آموزش این مهارت‌ها موجب می‌شود که همسران برای برقراری ارتباط سالم از یکدیگر اجتناب نکرده؛ بلکه با تشریح و روشن کردن آنچه قرار است ارسال شود دست به برقراری یک ارتباط سازنده و معنی‌دار بزنند.

در ارتباط با همسویی اثربخشی جلسات مربوط به رویکرد گاتمن می‌توان گفت که یافته‌های این بخش از پژوهش با یافته‌های زهل-اولسن، تون و برتلسن^۳ (۲۰۲۴) همسو است که دریافتند اصول هفت‌گانه گاتمن روابط زوجین را بهبود می‌دهد. جلالوند و همکاران (۱۴۰۲) نشان دادند که زوج‌درمانی گاتمن کیفیت روابط زناشویی را افزایش می‌دهد. خبارزاده یزدی، سعیدمنش و دمهری (۱۴۰۱) نیز در پژوهش خود به این یافته رسیدند که زوج‌درمانی گاتمن روی مهارت‌های ارتباطی همسران تأثیر دارد. همچنین کریمی، احمدی و زهراکار (۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان دادند که آموزش مهارت‌های زناشویی مبتنی بر مدل گاتمن باعث بهبود الگوهای ارتباطی و مؤلفه‌های آن در زنان گروه آزمایش شده است. در تبیین این اثرگذاری می‌توان گفت که آموزش مهارت‌های ارتباطی اثربخش می‌تواند به همسران در برقراری یک رابطه‌ی حسنه در جهت رشد و شکوفایی کمک کند و از ایجاد یا تداوم احساسات مخرب و منفی در طول رابطه‌ی زناشویی بکاهد. علاوه بر آن این شیوه آموزشی به پرهیز از ارتباطی که منجر به شکست می‌شوند، افزایش حس همدلی و شناخت بهتر از نیازها و تمایلات همدیگر و افزایش رغبت جهت تداوم رابطه زناشویی کمک می‌کند و باعث ایجاد و بهبود رابطه‌ای توأم با رضایت بیشتر می‌شود. در نتیجه مؤلفه‌های مذکور موجب

1 Hu, J & et al

2 Rambe, G., Zainun, L & Nasution, S

3 Zahl-Olsen, R., Thuen, F & Bertelsen, T. B

می‌شوند که آموزش مهارت‌های زناشویی مبتنی بر رویکرد گاتمن باعث بهبود الگوهای ارتباطی همسران متعارض شود. در مجموع بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد که بسته روانی آموزشی مهارت‌های زناشویی مبتنی بر رویکرد التقاط‌نگری روی بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی زوجین متعارض اثربخش بوده است. درباره نوآوری‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت که این پژوهش در درجه اول برای اولین بار است که از رویکردهای کمتر استفاده شده در حوزه خانواده‌درمانی مانند رویکرد راهبردی به منظور تدوین محتوای بسته آموزشی و مداخله‌ای برای همسران متعارض استفاده کرده است. دومین نوآوری مربوط به تعداد ترکیب رویکردها است؛ معمولاً در پژوهش‌های پیشین تعداد این ترکیب در حد دو رویکرد بوده است؛ اما پژوهش حاضر تعداد هفت رویکرد شواهد-بنیان را به این منظور تلفیق کرده است. سومین نوآوری، روش کیفی استفاده شده است؛ یعنی استفاده از روش دلفی که مبتنی بر استفاده از نظر خبرگان و متخصصین حوزه خاصی از علم و فناوری است و نتایج قابل اطمینان و جالب توجهی به بار می‌آورد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به این موارد اشاره کرد: اول اینکه شاید داوطلبانه بودن زوجها برای ورود به پژوهش ممکن است نتایج را تحت تأثیر قرار داده باشد. دوم اینکه چون این پژوهش در شهر زنجان انجام شده است، در تعمیم نتایج آن به جوامع دیگر باید جانب احتیاط رعایت شود. به پژوهشگران توصیه می‌شود محتوای بسته تدوین شده پژوهش حاضر را در جوامع دیگر روی زوجها با تعارضات زناشویی اجرا کنند. به دست‌اندرکاران مشغول در سازمان‌هایی نظیر آموزش و پرورش در کلاس‌های آموزش خانواده و بهزیستی، کمیته امداد، دادگستری پیشنهاد می‌شود از محتوای بسته تدوین شده پژوهش حاضر در کلاس‌ها و دوره‌هایی که برای زوجها با اختلافات زناشویی برقرار می‌کنند بهره ببرند.

سپاسگزاری

از همه افرادی که در به ثمر رسیدن این پژوهش دخیل بودند تشکر می‌شود.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، مقاله حاضر فاقد حمایت مالی بوده و تضاد منافی وجود ندارد.

ORCID

Rahim Rabet

Ali Rezaeisharif

Hossein Qamari Kivi

<http://orcid.org/0009-0001-7381-4828>

<http://orcid.org/0000-0003-3502-8575>

<http://orcid.org/0000-0002-1026-7687>

منابع

- آذرینیک، مینا؛ رفیعی‌پور، امین؛ حاتمی، محمد و موسوی، مه‌س‌اسادات (۱۴۰۰). «بررسی و مقایسه‌ی اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی و زناشویی بر تعارضات زناشویی و عملکرد جنسی زنان دانشجو». *تحقیقات نظام سلامت*، ۱۷ (۳): ۱۶۶-۱۵۹.
- اصغری گنجی، عسکر و طبری‌پور، معصومه‌السادات (۱۴۰۱). «اثربخشی آموزش مهارت‌های زناشویی مبتنی بر نظریه انتخاب بر کاهش تعارضات زناشویی». *مطالعات ناتوانی*، ۱۲ (۲۷): ۷-۱.
- اعلمی، مهدی؛ تیموری، سعید و آهی، قاسم (۱۳۹۹). «اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر کاهش تعارضات زناشویی و بهبود صمیمیت زوجین متقاضی طلاق». *مددکاری اجتماعی*، ۹ (۳): ۱۹-۱۲.
- اعمی بنده‌قزایی، حسن؛ سیدی، سیدمحمد؛ مختاری‌ترشیزی، حامد و صالح‌نیا، نرگس (۱۴۰۲). «رابطه‌ی بیکاری، تورم و مشارکت زنان در بازار کار با روند طلاق در ایران». *فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۲۳ (۸۹): ۴۴-۹.
- برکات، فاطمه؛ امینی، ناصر؛ دیره، عزت و شفیع‌آبادی، عبدالله (۱۴۰۱). «اثربخشی الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق، رویکرد مبتنی بر دلگرم‌سازی و رویکرد مبتنی بر شفقت و گذشت بر افزایش صمیمیت عاطفی و انطباق‌پذیری خانوادگی در زوجین متقاضی طلاق». *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۳ (۴۹): ۲۷۸-۲۴۹. doi: 10.22054/QCCPC.2020.48694.2281
- بیداری، فرزانه؛ امیرفخرایی، آریتا؛ زارعی، اقبال و کرامتی، کرامت (۱۴۰۱). «اثربخشی طرح‌واره‌درمانی بر کماگرایی و نگرش‌های ناکارآمد زنان دارای تعارض زناشویی با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه». *فصلنامه روان‌شناسی تحلیلی-شناختی*، ۱۳ (۴۹): ۳۲-۱۹.
- پوررجب، علی و کامیابی، میترا (۱۳۹۹). «بررسی رابطه‌ی بین رفتارهای کنترل‌گرایانه با بی‌ثباتی ازدواج در معلمان زن هنرستان‌های شهر کرمان». *زن و مطالعات خانواده*، ۱۳ (۵۰): ۷۹-۶۳. doi: 10.30495/jwsf.2020.562208.125
- پورسردار، فیض‌الله؛ صادقی، مسعود؛ گودرزی، کورش و روزبهانی، مهدی (۱۳۹۷). «هم‌سنجی اثربخشی رویکردهای یکپارچه‌نگر، زوج‌درمانی متمرکز بر هیجان و زوج‌درمانی رفتاری یکپارچه‌نگر بر تسهیل بخشایشگری زوج‌های دچار تعارض زناشویی». *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۲ (۲۶): ۹۶-۶۹.
- تشکری، عمید و سدرپوشان، نجمه (۱۴۰۲). «تدوین مدل درمانی تلفیقی مبتنی بر درمان متمرکز بر شفقت، درمان یکپارچه اسلامی و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و اثربخشی آن بر رضایت از زندگی زنان متأهل افسرده شهر یزد». *طلوع بهداشت*، ۲۲ (۵): ۱۴۰-۱۲۱.
- جعفری، اصغر؛ خیراللهی، محمد؛ باباخانی، وحیده و قمری، محمد (۱۴۰۰). «طراحی مدل پیش‌بینی عملکرد خانواده، سبک‌های مقابله با تعارض زناشویی و انعطاف‌پذیری شناختی بر اساس تحلیل روند تغییرات دوره‌های تحولی خانواده در زوجین متقاضی طلاق». *نشریه علمی فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۶ (۵۴): ۱۱۲-۹۱.
- جلال‌وند، داود؛ گودرزی، کورش؛ کریمی، جواد و یعقوبی، ابوالقاسم (۱۴۰۲). «اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری-تلفیقی و

تدوین بسته روانی آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای التقاط...؛ رابط و همکاران | ۱۹۵

زوج‌درمانی گاتمن بر کیفیت روابط زناشویی و صمیمیت زناشویی». *خانواده پژوهی*، ۱۹(۱): ۱۲۴-۱۰۷. DOI: 10.48308/JFR.19.1.107

جمالی گله، ندا؛ محمدپناه اردکان، عذرا و احمدی اردکانی، زهرا. (۱۴۰۴). «اثربخشی طرح‌واره‌درمانی بر آشفتنگی و دلزدگی زناشویی افراد متأهل ناسازگار». *طلوع بهداشت یزد*، ۲۴(۱): ۸۳-۶۴. Dofdi: 10.18502/tbj.v24i1.18929

حبیبی، آرش و سرآبادی، مونا (۱۴۰۱). *آموزش کاربردی SPSS* تهران: نارون دانش.
حسین‌زاده بندقی‌ری، مهدی؛ سودانی، منصور و غلامزاده جفره، مریم (۱۴۰۱). «اثربخشی آموزش مهارت ارتباط مؤثر بر الگوهای ارتباطی زوجین». *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۵(۳): ۱۳۲۴-۱۳۱۳.
خانی، سعید (۱۴۰۲). «افزایش طلاق یا رکود ازدواج؟ تأملی بر روند تحولات شاخص‌های ازدواج و طلاق در ایران طی پانزده سال اخیر». *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۲(۱): ۴۳-۲۵.

خبارزاده یزدی، مهدیه؛ سعیدمنش، محسن و دمهری، فرنکیس (۱۴۰۱). «اثربخشی زوج‌درمانی گاتمن بر مهارت‌های ارتباطی و عملکرد خانواده در زوجین دارای فرزند کم‌توان ذهنی». *تعلیم و تربیت/استثنایی*، ۲۲(۲): ۹۳-۸۳.
خوشنودی‌فر، زهرا؛ سوختانلو، مجتبی و علیزاده، رضا (۱۴۰۳). «طراحی الگوی توسعه کسب و کارهای دانش‌بنیان کشاورزی با استفاده از روش دلفی». *مطالعات زیست‌بوم‌نوآوری*، ۴(۲): ۵۹-۴۱. <http://doi.org/10.22111/innoeco.2024.48801.1095>

خیاطان، فلور؛ هادیان، صفورا و گل‌پرور، محسن (۱۴۰۳). «مقایسه اثربخشی طرح‌واره‌درمانی هیجانی، شفقت‌درمانی بخشش‌محور و درمان شناختی- رفتاری بر سرمایه عاطفی و ابعاد آن در زنان قربانی خشونت خانگی». *طلوع بهداشت*، ۲۳(۶): ۱۰۸-۹۲.

رابط، رحیم و قمری‌کیوی، حسین (۱۴۰۲). «مروری بر مشاوره پیش از ازدواج: رویکردها و برنامه‌ها». *دانش روان‌شناسی*، شماره ۱۸.

روستایی‌علیشاه، شیم و مصطفایی، نفیسه (۱۴۰۲). «اثربخشی طرح‌واره‌درمانی بر ناگویی هیجانی و تعارضات زناشویی در زوجین دارای اختلافات خانوادگی». *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، ۱۶(۲۰).

سازمان بهزیستی کشور (۱۴۰۳). «کتابچه دستورالعمل اجرایی برنامه آموزش پیش از ازدواج». مرکز توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد، معاونت مشاوره و امور روان‌شناختی.

سبزواری، پریسا؛ خویی‌نژاد، غلامرضا و صفاریان‌طوسی، محمدرضا (۱۴۰۲). «مقایسه اثربخشی رویکرد خانواده‌محور بوئن و خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین بر بهبود الگوهای ارتباطی و تعارضات زناشویی زنان دچار طلاق عاطفی». *خانواده درمانی کاربردی*، ۴(۲): ۲۲۶-۲۰۵.

سروش، سمیه؛ زارع‌بهرام‌آبادی، مهدی و نصراللهی، بیتا (۱۴۰۰). «مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار و رفتاری- یکپارچه‌نگر بر نشانگان وسواس و دلزدگی زناشویی زوجین دارای تشخیص وسواس». *روان‌شناسی فرهنگی*، ۵(۱): ۳۲۷-۳۰۴.

سلیمانی کاجی، زینب؛ سودانی، منصور؛ دشت‌بزرگی، زهرا و کاظمیان‌مقدم، کبری (۱۴۰۳). «مقایسه اثربخشی طرح‌واره درمانی هیجان‌محور و تحلیل ارتباط متقابل بر باورهای ارتباطی تعارضات زناشویی». *تحقیقات علوم رفتاری*، ۲۲ (۱): ۱۲۴-۱۱۴

شاهمرادی، حسین؛ صادقی، مسعود؛ گودرزی، کوروش و روزبهانی، مهدی (۱۳۹۸). «اثربخشی رویکردهای تلفیقی هیجان‌مدار، گاتمن و راهبردی-راه‌حل‌محور بر کاهش میل به طلاق». *روانشناسی خانواده*، ۶ (۲): ۸۶-۷۱.

شمسایی، زینب؛ کریمی، کیومرث و اکبری، مریم (۱۴۰۲). «اثربخشی بسته آموزشی مبتنی بر خشونت خانگی بر کاهش سرخوردگی و بی‌ثباتی زناشویی: یک مطالعه نیمه تجربی». *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، دوره ۲۲: ۹۶۳-۹۷۸.

صنّعی، سحر (۱۴۰۰). «اثربخشی مشاوره سیستمی بوئن بر رفتارهای کنترل‌گرایانه و احساس انسجام در زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر». *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، ۱۰ (۱۴).

طباطبایی، فاطمه‌سادات؛ فرحبخش، کیومرث؛ فلاح، محمدحسین و افشانی، سید علیرضا (۱۴۰۳). بررسی مؤلفه‌های تجارب زیسته نوجوانان پس از طلاق والدین: یک مطالعه کیفی. *طلوع بهداشت*، ۲۳ (۱): ۶۶-۵۱. Doi: 10.18502/tbj.v23i1.15523

عبادت پور، بهناز (۱۳۹۹). *هنجاریابی پرسشنامه الگوهای ارتباطی زناشویی در شهر تهران در سال ۷۹-۱۳۷۸*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

عبدی‌زرین، سهراب و صانعی‌طاهری، مریم (۱۳۹۹). «پیش‌بینی خشودی زناشویی بر پایه الگوهای ارتباطی، سبک‌های دلبستگی و نِسْتوهی روان‌شناختی». *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱۰ (۱): ۲۰۸-۱۷۹. doi:10.22034/fcp.2020.61742

عبدیوسفخانی، زینب؛ سلیمانان، علی‌اکبر و گل‌پیچ، زینب (۱۴۰۲). «الگوهای تعامل زناشویی زوجین تمایزنا یافته: یک مطالعه کیفی». *فصلنامه فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده*، ۱۸ (۶۲): ۱۱۹-۸۹. dor: 20.1001.1.26454955.1402.18.62.4.8

فصّدی، طاهره؛ پناغی، لیلی؛ و صادقی، منصوره سادات (۱۴۰۳). «رابطه کنترل‌گری اجبارگونه با رضایت زناشویی و دلزدگی در همسران با استفاده از مدل وابستگی متقابل عامل-شریک». *روانشناسی کاربردی*، ۱۸ (۱): ۱۳۰-۱۰۷.

کاوه‌ای‌سده، سمیه؛ یوسفی، زهرا و ترکان، هاجر (۱۴۰۱). «بررسی روش مشاوره ازدواج توسط خبرگان مشاوره ازدواج و استخراج الگوی مشاوره پیش از ازدواج خبره‌محور». *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۲۳ (۱): ۳۷-۲۶. doi: 10.30486/JSRP.2021.1890869.2252

کریمی، اصغر؛ احمدی، صدیقه و زهراکار، کیانوش (۱۳۹۹). «اثربخشی آموزش مهارت‌های زناشویی به روش گاتمن بر الگوهای ارتباطی زنان». *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۱ (۴۴): ۲۵۳-۲۷۸.

کیادربندسری، زهره؛ میرزاحسینی، حسن و ضرغام‌حاجبی، مجید (۱۴۰۱). «اثربخشی آموزش غنی‌سازی روابط زوجین با رویکرد متمرکز بر هیجان بر رفتارهای کنترل‌گرایانه در زنان و مردان مواجه‌شده با خیانت همسر». *فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی*، ۳ (۲، پیاپی ۱۱): ۲۴۵-۲۳۰.

تدوین بسته روانی آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای التقاط...؛ رابط و همکاران | ۱۹۷

مدیرزارع، شیرین؛ زهراکار، کیانوش؛ اسدپور، اسماعیل و محسن زاده، فرشاد (۱۴۰۰). «مقایسه اثربخشی زوج درمانی رفتاری- تلفیقی و رفتاردرمانی دیالکتیک بر کاهش رفتارهای کنترل گرایانه زوجین». *مطالعات ناتوانی*، ۷۲ (۱۱):

DOI: 10.29252/mejds.0.0.134. ۱-۸

مستاجران، مجید؛ جزایری، رضوان السادات و فاتحی زاده، مریم (۱۴۰۰). «تأثیر درمان تلفیقی هیجان مدار و متمرکز بر شفقت بر کیفیت زندگی زناشویی زنان متأهل». *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*؛ ۱۱ (۱): ۸۵-۱۰۶. doi:

10.22108/CBS.2022.130801.1576

مهرجوی، زهرا و فاتحی زاده، مریم (۱۴۰۲). «تدوین و اعتباریابی بسته زوج درمانی تلفیقی سیستمی، بر اساس چهار رویکرد

سیستمی با روش تحلیل محتوا». *خانواده پژوهی*، ۱۹ (۷۴): ۳۴۵-۳۶۱. doi:10.52547/JFR.19.2.345

ناصری، حسن؛ باباخانی، وحیده؛ امیری مجد، مجتبی و جعفری، علیرضا (۱۴۰۲). «مقایسه اثربخشی الگوی کارکردی مک-

مستر و مدل شناختی- سیستمی گاتمن در تعارض‌های زناشویی و طلاق عاطفی متقاضیان طلاق». *خانواده درمانی*

کاربردی، ۴ (۱): ۴۹۰-۴۶۶.

نامدارپور، فهیمه؛ دیاریان، محمدمسعود و ربانی، شیرین (۱۴۰۲). «تدوین بسته درمانی تلفیقی رویکرد بوئن و روایت

درمانی بر اساس روابط خانوادگی و بررسی اثربخشی آن بر تمایز یافتگی زوجین متعارض». *پژوهش‌های نوین*

روانشناختی، ۱۸ (۷۲): ۱۳۳-۱۲۳. doi: 10.22034/JMPR.2024.16480

نیکولز، مایکل (۱۴۰۲). *خانواده درمانی: نظریه‌ها، مفاهیم و روش‌ها*. ترجمه محسن دهقانی و همکاران. تهران: رشد. (انتشار

کتاب به زبان اصلی: ۲۰۱۰).

ودینگ، دنی و کرسینی، ریموند (۱۳۹۷). *روان درمانی‌های معاصر*. ترجمه فرشاد محسن زاده. تهران: مترجم. (انتشار کتاب

به زبان اصلی: ۲۰۱۳).

References

- Aizpurua, E., Copp, J., Ricarte, J. J., and Vázquez, D (2021). "Controlling Behaviors and Intimate Partner Violence among Women in Spain: an Examination of Individual, Partner, and Relationship Risk Factors for Physical and Psychological Abuse". *J. Interpers. Violence* 36, 231-254. doi: 10.1177/0886260517723744.
- Alkan, Ö., Bayhan, Y. C., & Abar, H (2023). "Controlling behaviors and lifetime economic, emotional, physical, and sexual violence in Türkiye". *Journal of Public Health*, 1-17.
- Amirbeik, M., akbari amarghan, H., Fariborzi, E., & Nejat, H (2021). "Comparison of the effectiveness of eclectic and integrated behavioral couple therapy based on acceptance and commitment schema on marital satisfaction of women with multiple". *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 28(3), 467-475. <http://jsums.medsab.ac.ir>
- Anyamene, A & Etele, A, V (2020). "Relationship between Emotional Intelligence and Marital Satisfaction of Male and Female Married Teachers in Anambra State". *European Journal of Educational Sciences*, 7(3): 1- 16. Doi:10.19044/ejes.v7no3a1.
- Baharuddin, A. R., & Nurainiah, N (2024). "The Influence of Communication in Creating Household Harmony in Aceh Barat District". *Jurnal Al-Ijtima'iyyah*, 10(1), 122-131.

- Başkan, B., & Alkan, Ö (2023). "Determinants of Intimate Partner Controlling Behavior Targeting Women in Türkiye". *Front. Psychol.* 14:1174143. doi:10.3389/fpsyg.2023.1174143.
- Belotti, F., Ieracitano, F., Donato, S., and Comunello, F (2022). "Towards 'Romantic Media Ideologies': Digital Dating Abuse Seen Through the lens of Social Media and/ or Dating in Teenage Narratives". *Commun. Rev.* 25, 30–53. doi: 10.1080/10714421.2022.2033576.
- Beyrami, M., Azhideh, L (2025). "Integrative Couple Therapy on Improving Marital Satisfaction and Marital Intimacy in Incompatible Couples: An Experimental Study". *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 13(1), 81-90. <https://doi.org/10.32598/jpcp.13.1.994.1>.
- Bibak, A., Amini, N., Deyreh, E & Mirzaei, K (2022). "Comparison of the Effectiveness of Psychological Education Based on Olson Model and McMaster Model on Family Cohesion of Schizophrenic Patients in Bushehr, Iran". *Razavi Int Med*, 10 (1): e1074, 57-63. doi: 10.30483/RIJM.2021.254229.1074.
- Botter, L., Gerritsen, D L & Oude Vashaar, RC (2022). "Schema Therapy in the Nursing Home Setting: A Case Study of a Cognitively Impaired Patient". *Clinical Case Studies*, 21 (6): 570- 522. Doi. Org/10.1177/15346501221091790.
- Cohen, G. J (2002). "Helping children and families deal with divorce and separation". *American Academy of Pediatrics*, 6, 1019-1022.
- Dell'Isola, R., Durtschi, J., Topham, G & Gimarc, C (2020). "A New Approach to Marriage Preparation: The Attachment-Differentiation Premarital Model". *Journal of Couple & Relationship Therapy*. DOI: 10.1080/15332691.2020.1829522.
- Deylami, N., Hassan, S. A., Alareqe, N. A., & Zainudin, Z. N (2021). "Evaluation of an Online Gottman's Psychoeducational Intervention to Improve Marital Communication among Iranian Couples". *International journal of environmental research and public health*, 18(17), 8945.
- Felton, L. M (2024). "An Exploration of the Interplay Between Narcissistic and Empathetic Traits and Attitudes Towards Coercive Controlling Behaviors in Intimate Partner Relationships". *Trends in Psychology*, 1-24.
- Genç, E (2021). "Transforming Stress to Happiness: Positive Couple Therapy with Distressed Couples". *Journal of Happiness and Health*, 1(1), 4-15.
- Girma Shifaw, Z (2024). "Marital Communication as Moderators of the Relationship between Marital Conflict Resolution and Marital Satisfaction". *The American Journal of Family Therapy*, 52(3), 249-260.
- Guyette, E., & Harris, S. M (2024). "The Impact of Divorce Education Programs on Co-parental Conflict: Review of Programs with Parent Follow-up Reports". *Family Court Review*.
- Henson, M., Kot, M., & Tung, K. K (2024). "Optimal Marital Strategies: How Couples Develop Successful Interaction Styles". *arXiv preprint arXiv:2406.07403*.
- Hoffman, S (2022). "Eclectic Psychotherapy". *J Edu Psyc Res*, 4 (2), 410, 411. DOI: 10.33140/JEPR
- Hu, J., Ou, C., Xu, X., Chen, C., & Cao, X (2024). "Impact of Family Interaction on Future Adult Child- Parent Travel Interaction: Implementing the McMaster Model of Family Functioning". *Journal of Travel Research*, 64 (3): 612- 596. Doi.org/10.1177/00472875231222839.
- Jud, A., Grafe, B., Meshkova, K., Kavemann, B., Meysen, T., Hoffmann, U., Ziegenhain, U., & Fegert, J (2022). "Prevalence and Predictors of Affirmations of Intimate Partner Violence in Germany: A First Nationwide Study on

- Victimization in Women and Men". *Journal of interpersonal violence*, 08862605221092066.
- Kaur, J., & Wani, M. A (2022). "Eclectic Counselling: Its Effectiveness In Improving Study Habits And Academic Achievement of School Students". *Journal of Positive School Psychology*, 8035-8039. DOI: 184.168.115.16.
- Khani, M. S., Emamipour, S., & Mirhashemi, M (2024). "Development of a Structural Model of Emotional Divorce Based on the Dark Triad Personality Traits and Conflict Resolution Styles with the Mediation of Marital Conflicts". *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 5(5), 97-107.
- Krok, D., Telka, E., & Moroń, M (2023). "Marital Satisfaction, Partner Communication, and Illness Acceptance among Couples Coping with Breast Cancer: A dyadic approach". *Psycho-Oncology*, 32(8), 1240-1247.
- Lohmann, S., Cowlshaw, S., Ney, L., O'Donnell, M., & Felmingham, K (2024). "The Trauma and Mental Health Impacts of Coercive Control: A Systematic Review and Meta-analysis". *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(1), 630-647.
- Mahmudulhassan, M., & Abuzar, M (2024). "Harmony in the Family: Indicators of Marriage Success in Cultural and Religious Foundations in Bangladesh". *Demak Universal Journal of Islam and Sharia*, 2(03), 221-230.
- Mardani, F., Navabinejad, S., & Yousefi, E (2024). "Identifying Factors and Contexts Leading Couples to Mutual Divorce". *Applied Family Therapy Journal*, 5(1), 78-88.
- Morgado T, Lopes V, Carvalho D, Santos E (2022). "The Effectiveness of Psychoeducational Interventions in Adolescents' Anxiety: A Systematic Review Protocol". *Nurs Rep*. 15;12(1):217-225. doi: 10.3390/nursrep12010022.
- Nafisah, D., Nasrudin, N., Meidina, A. R., & Zain, M. F (2024). "Comparative Analysis of Islamic Family Law and Normative Law: Examining the Causes of Divorce in Purwokerto, Indonesia". *Samarah: Jurnal Hukum Keluarga dan Hukum Islam*, 8(2), 847-871.
- Noordin, M. F., Ibrahim, N. M., Mujastuti, R., & Risanty, R. D (2021). "Eclectic Approach as Idea of E-Edu Counseling Preliminary System Model". In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1764, No. 1, p. 012045). IOP Publishing. DOI: 10.1088/1742-6596/1764/1/012045.
- Omidi, M., Koraei, A., & Sodani, M (2022). "Comparison of the Effectiveness of Structural Family Therapy and Gottman Couple Therapy on Cohesion, Adaptability and Communication of Non-adjustment Couples". *Razi Journal of Medical Sciences*, 29(10), 56-67.
- Pirsaghi, P (2024). "The Effectiveness of Psycho-educational Family-oriented Interventions Based on the Integration of Systemic Approaches on the Dimensions of Family Functioning". *Journal of Family Relations Studies*, 4(14), 23-30. DOI: 10.22098/jfrs.2024.15396.1196.
- Rahespar, F., Arvand, G. & Juneidy, G (2022). "The Effectiveness of Solution-oriented Couple Therapy on Marital Conflicts and Burnout of Couples". *Assessment and Research Quarterly in Counseling and Psychology*, 3(4): 53-67.
- Rambe, Gepeng., Zainun & Nasution, Syawaluddin (2022). "Communication Strategy for Religious Counselor Counseling in Minimizing Divorce in Gunung Meria District, Aceh Singkil Regency". *Budapest International Research and Critics Institute-Journal*, 5(3): 25185-25196. DOI: <https://doi.org/10.33258/birci.v5i3.6562>.

- Rezaie T., Amini, N., & Honarparvaran, N (2024). "Structural Equation Modeling for Predicting Marital Conflicts Based on Family Functioning based on the McMaster Model with the Mediation of Sexual Satisfaction". *Journal of Psychological Science*. 22 (131): 291- 273. Doi: 10.52547/JPS.22.131.273.
- Salehi, M., Abkenar, B. N., & Rashidi, T (2024). "The Effectiveness of Gottman's Systemic Cognitive Couple Therapy on Marital Conflicts, Communication Patterns, and Alexithymia in Couples with Marital Conflict". *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling (JARAC)*, 6(3), 145-152.
- Salimi, C., Kachooei, M., Dadashi, M., & Farahani, H (2024). "Effects of Integrative Behavioral Couple Therapy on Communication Patterns and Marital Adjustment". *Journal of Education and Health Promotion*, 13(1), 276.
- Satkin, M., Mehrinejad, S. A., Sotodehasl, N., & Asadzadeh, H (2024). "Effectiveness of Marital Enrichment Package Based on Islamic Teachings on Couples' Marital Satisfaction". *Clinical Psychology and Personality*, 22(1).
- Sbarra, D. A., & Coan, J. A (2017). "Divorce and Health: Good Data in Need of Better Theory". *Journal of Current Opinion in Psychology*, 2 (13), 91-95.
- Thomas, R., Shelley-Tremblay, J., & Joanning, H (2021). "Anxiety Explains Self Differentiation: Implications for Bowenian Approaches to Marriage and Family Therapy". *The American Journal of Family Therapy*, 49(5), 534-549
- Vasile, C (2021). "Eclectic Psychotherapy and Case Formulation". *Journal of Educational Sciences & Psychology*, 11 (2). doi:10.51865/JESP.2021.2.18
- Wang, H (2021). "Effect of Marital Relationship on Women's Depression: The Mediating Role of Life Satisfaction". *Population and Society*. 37(5), 78-86. doi: 10.14132/j.2095-7963.2021.05.007.
- Xyrakis, N., Aquilina, B., McNiece, E., Tran, T., Waddell, C., Suomi, A., & Pasalich, D (2024). "Interparental Coercive Control and Child and Family Outcomes: A Systematic Review". *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(1), 22-40.
- Zahl-Olsen, R., Thuen, F., & Bertelsen, T. B (2024). "The Effectiveness of the In-person and Online Gottman Seven Principles Couple Enhancement Program: A propensity score matching design". *Journal of Marital and Family Therapy*.
- Zhang, Q., Lopez, E. R., & Yan, Y (2024). "A study on the Relationship between Self-differentiation and Communication Patterns and Marital Relationship Quality among Chinese Couples". *Journal of Sociology and Ethnology*, 6(2), 105-111.

استناد به این مقاله: رابط، رحیم، رضایی شریف، علی، قمری کیوی، حسین. (۱۴۰۵). تدوین بسته روانی آموزشی مهارت‌های زناشویی بر مبنای نقاط-نگری و تعیین اثربخشی آن بر بهبود کنترل‌گری زناشویی و الگوهای ارتباطی زوج‌های متعارض، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۷(۶۵)، ۱۶۳-۲۰۰. DOI: 10.22054/qccpc.2025.85784.3452

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.